

Şücaətim

***

Vardır fəsaətim, bən özüm "nöqtəpərvərəm!.. "
Hər işdə mahirəm, hamudan "çox hünərvərəm?"
Baş qaldıranları əkərəm bən yüzük kimi!
Ustadi-kamil, ülumi-ələm, tərəffö zərgərəm!..
Hər səmtə bədlə dönərəm şiri-bidəqqəm...
Vaqiədə, leyk qılıncı qırılmış Qəzənfərəm!.

***

Əl götür

***

Ay Baba, salma qalmağal, cövrü cəfadan əl götür!
Dəng eləmə cəmaəti, cəbrü əzadan əl götür!

Sən kimi çoxları gəlib, bənd eləyib cəmaəti,
Hamısının çərən-pərən, boş danışıqdır adəti.
Xalqa ziyan verib hamı, zaid edib şəqavəti;
Boş yerə yorma ağzını, dadü nəvadan əl götür,
Ay Baba, salma qalmağal, cövrü cəfadan əl götür!

Bir kərə qan bu mətləbi xalqa ziyan verirsiniz,
Molla gedir yemək üçün, siz ona yan verirsiniz.
Biri bir iş görən kimi siz tez azan verirsiniz;
Bu gözəl iş deyil, balam, molla, yavadan əl götür,
Ay Baba, salma qalmağal, cövrü cəfadan əl götür!

İş o deyil bacarmayırsınız Fatma ev içrə xidməti,
Ondadır iş ki, Maryanın var bacısı, məlahəti,
Heç kəs anlamır işin var belə gizli hikməti;
Barı sən anla, ay Baba, bu ürəfadan əl götür,
Anladın indi mətləbi, cövrü cəfadan əl götür!

İntelligentlər hamısı qılmayırsınız öz namazını,
Bilməyirsiz öz şəriətin, tammayırsınız da qazını
Xalqa nə var ki, ay Baba, yırtırsınız o öz boğazını;
Bunlara bir nəsihət et, dadü nəvadan əl götür,
Canına yazığın gəlib cövrü cəfadan əl götür!

***

Görməmişəm, eşitmişəm

***

Xalq oturubdu bağçada badi-baharı gözləyir,
Görməmişəm, eşitmişəm rahi-nigarı gözləyir.

İntelligentlər alıb qoltuğuna nigarını,
Seyr qılırlar bulvarı, həm də dəniz kənarını.
Tez qayıdan kimi evə eyləyir öz naharını.
Sonya xanımla əyləşib saqi-üzan gözləyir,
Qanmayır arü qeyrəti, sevgili yarı gözləyir.

Alim olubdu bəzisi, yasin oxur babasına,
Külçə görən kimi alıb, tez bürüyür əbasına,
Bir baxımz bu yazığın başda olan havasına,
Mülki-cahanı tullayıb, özgə diyarı gözləyir,
Baği-behişti istəyib, çeşmi-xumarı gözləyir.

Çoxları var ki, hey çəkir millətinin cəfasını,
Suzi-dil ilə dinləyir naləsini, nəvasını,
Heyf ola millət anlamır vay bunun iddiasını,
Harda görürsə der: bular babıdı, narı gözləyir,
Millətin ər cavanları zirveyi-darı gözləyir.

Yoxdu qənilərin qəmi, eyləyir eyşi-işrəti,
Millətin ehtiyacını görməyə yox bəsirəti,
Bircə dilənçi görcəyin cuşə gəlir də qeyrəti.
Kibrü qürur ilə gəzib, şəni vüqarı gözləyir,
Baxmayır ac qalanlara, beş şahı varı gözləyir.

Bax, küçələrdə seyr edir bir sürü xanimansız,
Ac-yalavac zarıldayır arvad-uşaq gümansız;
Millət ölür, təbib yox, can verir o, amansız.

Sübh sağ idisə hələ vəxti-naharı gözləyir,
Yoxdu təbib-haziqi, künci-məzarı gözləyir.

***

Dübarə-səbarə

***

Verir müsəlmanə yüz macərə dübarə-səbarə,
Edir qəzetlər ona iftira dübarə-səbarə.

Biri yazır ki: müsəlman qalıb cəhalət içində;
Biri deyir: boğulur qızları səfalət içində.
Yazır bir ayrısı: millət ölür zəlalət içində.
Hələ "Babayi-Əmir" də çıxıb bu halət içində,
Edə bu xalq gününü qara dübarə-səbarə
Verir müsəlmanə yüz macərə dübarə-səbarə.

Yalandır hər nə qəzetlər yazır, inanmayın anə,
Olub müsəlman hamı suyi-elmü fənnə rəvanə;
Nə qədər alimi-şair görün dolubdu zəmanə,
Gətirdi bizləri, vallah, qəzetçi təngə, amanə.
Qaçaq buların əlindən hara dübarə-səbarə?
Verir müsəlmanə yüz macərə dübarə-səbarə.

Baxın bu yanda "Nicat"ə, görün o yanda "Səfa"nı,
Bu yanda "Nəşri-maarif" batırdı elmə cahanı,
Hələ o yanda da "Xeyriyyə" söylə, varmı yalanı?
Bu qədər babi-həmiyyət qalan millətdə bəs hanı?
Qəzet yazır yenə çünü çərə dübarə-səbarə.
Edir müsəlmana yüz macərə dübarə-səbarə.

Deyir ki, milləti-islam xabi-nazə dalıbdır,
Yalandı bu, hamı elmi əlinə müsəlman alıbdır.
Dram cəmiyyəti gör, bir cahana lərzə sahbdir.
Hələ bu opera cəmiyyəti o yanda qalıbdır.
Qoyur hər həftədə beş opera dübarə-səbarə,
Qaçaq buların əlindən hara dübarə-səbarə?

***

Qaç, baba

***

Yatma, dəxi gözlərini aç, a Babayi-Əmir!
Təzə danosbaz çıxıb, qaç, a Babayi-Əmir!

Mən demədimmi sənə etmə bizi dəngəsər!
Cəmləşib xalq hamı başını birdən əzər!
Mən deyən olmadımı, oldumu, ya sərbəsər?
İndi buyur... bax, yazılıbdır nələr?
Yumma, dəxi gözlərini aç, a Babayi-Əmir!
Durma, götür başını qaç, a Babayi-Əmir!

Sən götürüb yazmışsan qızlara zülm etməli,
Gündə çomaxla qızı hey döyüb incitməli,
Qız nədi, məktəb nədi? Onlar hamı bitməli,
Güclə, kötəklə bütün qızlar ərə getməli.
Süzmə dəxi gözlərini, aç, a Babayi-Əmir!
Şəlpələrin tez yığıb qaç, a Babayi-Əmir!

Sən yolunu azmısan, anlamayırsan özün,
Qol-qıçını sındıran xalqa deyirsən qızın,
Qızlara insan kimi baxmamaq imiş sözün,
... Əfəndi bilib süzmə dəxi qaş-gözün,
Kafir olub salmısan xaç, a Babayi-Əmir!
Yumma, dəxi gözlərin aç, a Babayi-Əmir!
Durma, şuluqdur işin, qaç, a Babayi-Əmir!

***

Yumruq

***

Niyə salmışsan, adə, bir belə boş qovğanı,
De ki, birdəfəlik almaq diləyir dünyanı.
Var xəta bunda, canım, qoy əkilək burdan biz,
Acığı tutsa, vurar başımıza qəlyanı.

***

Yumruq

***

Qarı nəvəsi Cuqqulu dəllək dükənində
Yaxşı qumarxanə açıbdır, a qumarbaz.
Hər kəs ki, qumar oynamaq istərsə buyursun,
Dəllək dükənindən da ki, bir yaxşı yer olmaz.

***

Yumruq

***

Orucluqda qumarbazlıq, bunun var özgə bir dadı,
Məhərrəmdə... bazlıq, keçir ləzzətdə hər zadı!

Nə var, ay bixəbərlər, tutmusuz Hürzadı, Pərzadı?
Cahanda qəm çəkib, fikir eyləyib, dad etməyə dəyməz!

***

Gəlir

***

Zurnaçı toyda zurnasın çalsa,
Orda bir az da vodka da olsa,
Guşimə "Sonya"nın sədası gəlir.

Millətim xar olub əzildikcə,
Ac yetimlər nəvası gəldikcə,
Guşimə "Sonya"nın sədası gəlir.

Millətə qəm olursa rahnümun,
Hamısın birdən etsələr mədfun,
Guşimə "Sonya"nın sədası gəlir.

Asimanda "Çapellin" uçduqca,
Xalq qırğın salıb vuruşduqca,
Guşimə "Sonya"nın sədası gəlir.

Millətin başına kül olduqca,
Hamı qəri-məzarə dolduqca,
Guşimə "Sonya"nın sədası gəlir.

Bulvarı seyr edən adamlardan,
Ruhə ləzzət verən madamlardan
Guşimə "Sonya"nın sədası gəlir.

Zurnanın xunksar havasından,
Bakıda milyoner balasından
Guşimə "Sonya"nın sədası gəlir.

Millətin "aktyor" dəhanindən,

Şairindən, filan-filanından
Guşimə "Sonya"nın sədası gəlir.

***

Qiyamətmi qopar

***

Xalq oyandı, biz hələ yatsaq, qiyamətmi qopar?
Kef edib, meymun-zad oynatsaq, qiyamətmi qopar?

Pul bizim, bulvarda qız, yollar açıqdır getməyə;
Dağ duman, əlvan tuman, höcətmi var fikr etməyə?
Maryanı xoşhal edib zövqü səfaya yetməyə,
Fatmanı evlərdə ağlatsaq, qiyamətmi qopar?

Beşcə gün dünyada kefdən başqa bir şey qanmırıq,
Yüz min il çalsa qəzetçi zurnasın, aldanmırıq,
Pul qurtarsa, oğurluq vardır, məəttəl qalmırıq,
Evdə boşqab, nimçəni satsaq, qiyamətmi qopar?

Əcnəbi getdi qabaq, ay qəzetçi, mənlik nə var?
Qoy gedir, bir daş dalınca, bizlərə vardır nə ar?
Fikr edib kəşti çıxardar, pul verib olluq suvar,
Pul verib başların aldatsaq, qiyamətmi qopar?

Harda biz aciz müsəlman görsək, am bizlərik.
Qız nədir, arvad nədir, hər kəs danışsa, dizlərik;
Kani-hümmət, kani-qeyrət, kani-şəfqət bizlərik,
Arı namussuzluğa qatsaq, qiyamətmi qopar?

Leyk min alim əgər mənbərdə olsa bərqərar,
Söyləsən: cəhd eyləyin, əldən gedir namus, ar.
Əkşi, axmaqsan, nəсэн? Biz Maryadan olluq kənar?
Qeyrəti, namusu lap atsaq qiyamətmi qopar?

Kim Tükəzbanla otursa, evdə bir gün görməyir,
İşvə bilməz, qəmzə bilməz, eysü işrət bilməyir.
Maryanın nazilə gülmür, həm bizi güldürməyir,
Biz də kamə, ay Baba, çatsaq, qiyamətmi qopar?

***

Birbəbir

***

Ay Baba, gəl deyim sənə dövri-zamanı birbəbir,
Sən say əlinlə, mən deyim yaxşı, yamanı birbəbir.

Əvvəli bu qəzetçi də sanki edibdi məsləhət,
Molla, plovdu, hey yazır, başına söz olub qəhət.
Gündə bu molla söhbəti, gündə oruc sözü, əvət,
Mən bilirəm ki, bunların yazdığına nədir cəhət,
Taki, bu molla yazığın boş qala yanı birbəbir.
Qəzetçinin də arta ta qəzet alanı birbəbir.

İndi bu molla da daha ağzın açıb şikayətə,
Zorba xitabələr yazıb, nəşr eləyib cəmaətə;
Ondan əlavə məscidə kim ki, giro ibadətə,
Söyləyir: adə, köhnələr, səbr yetib nəhayətə.
Küçədə axtarılıb tapın qəzet yazanı birbəbir,
Öylə vurun ki, hamının qoy çıxı canı birbəbir.

Qəzetçi bildiyi kimi tazələri yığışdırıb,
Mollaların hücumunu dəf üçün hamısı cumub.
O vurub, molla qışqırıb, molla vurub, o qışqırıb,
Qəzetçi molla yazığın ağzını lap ovuşdurub,
İndi yazır əski qarı, əski dabanı birbəbir.

Yaxşı baxanda qızlara qəzetçi bihesabdır;
Mollanın isə məqsədi, fikri, plov kababdır.
Əkşi, sənin də içdiyini hamı bilir şərabdır,
Tın gözündə görməyir, özgədə geysuyabdır.
İndi, hərif, söyləyim yerdə qalanı birbəbir,
Xalqa yazan çərən-pərən, yalan-palanı birbəbir.

Doğrudur, bu xalqa bəzi sözləri siz deyirsiniz,
"Dini, şəriəti tutun" moizə eyləyirsiniz,
Leyk, hərif, söz özünüz əksinə eyləyirsiniz,
Xalqa "oruc yemə" deyib, siz özünüz yeyirsiniz,
Razımisan deyim hələ filan-filanı birbəbir,
İndi, hərif, sən də de, varsa yalanı birbəbir.

***

"Mehtər Nəim"ə

***

Eyləmə çox dadü-fəryadü-nəva "Mehtər Nəim"!
Ümməti-islamı tutmaz heç Süratəlmüstəqim.

Söyləyib millət sözün sübhi-məsa dad eyləmə!
Millətin keçmişlərin barmaqla tedad eyləmə!
Milləti-qafil iştəmir sən də ki, fəryad eyləmə!
Çox da kəskinləşdirib əşarını ad eyləmə,
Eyləmə çox dadü-fəryadü-nəva "Mehtər Nəim"!
Ümməti-islamı tutmaz heç Süratəlmüstəqim.

Ay əfəndim! Millətin yoxdur həyadan qisməti,
Zələmü cövrü cəbir zillətdir müdam sənəti.
Xoşlamır düzgün həyatı, xoşlayıbdır bədəti.
Sən ha qışqır, bir çağır! Vallahi yoxdur qeyrəti,
Eyləmə çox dadü-fəryadü-nəva "Mehtər Nəim"!
Ümməti-islamı tutmaz heç Süratəlmüstəqim.

Söyləmə bielmlikdən millətim oldu zəbun,
Cəhli dağın tişeyi-fəryadı yetməz sərnigün
Cəhli dağı bir quru şeydir: degildir Bisütun
İstəyorsən xalidun yaz, fadxülun yaz, yədxülun!
Eyləmə çox dadü-fəryadü-nəva "Mehtər Nəim"!
Ümməti-islamı tutmaz heç Süratəlmüstəqim.

Millət ancaq "feyma"nın köftarına guş eyliyor,
Restoranlarda şərabi-badəni nuş eyliyor,
Qəmzeye dilbərmi və nab onu bihuş eyliyor.
Sən çağırıldıqca, o ancaq yarı bir duş eyliyor.
Eyləmə çox dadü-fəryadü-nəva "Mehtər Nəim"!
Ümməti-islamı tutmaz heç Süratəlmüstəqim.

Gər alimi-şair olsa, yazsa suzişli kəlam,
Söyləsə ey "of'i, ya "iskiy", ya xəlqi-əvam!
Olmayun aludə keyfə, cəhlə sühbi-şam.
Eyləməz təsiri əsla məst olublar batamam.
Eyləmə çox dadü-fəryadü-nəva "Mehtər Nəim"!
Ölsə də tapmaz bu gülüşləri Süratəlmüstəqim.

***

Səbəbə ithaf

***

Görüm olsun o qamışlar sənə peykan, a səbət!
Verməyirsən mənə göz açmağa imkan, a səbət!

Çəkirməm hərdən on-on beş gün azından zəhmət,
Yeddi-səkkiz kitaba baxhabax, eylə diqqət,
Hər kitabdan alıram bir-iki söz, bir söhbət,
Yazıram, göndərirəm şeir, alım bir şöhrət.
Yazdığımndan oluram sonra peşiman, a səbət!
Hamı yazdıqlarım olmuş sənə mehman, a səbət!

Şerimin çox sözü farsı, ərəbidir, rusi;
Türki azdır, var isə, ancaq ol da məxsusi;
Deyirəm şerimə həsrət qalacaq Firdovsi,
Çün səşənbə toxunur çeşmimə posta qutusu,
Sustalır əldə qələm, qəlbim olur qan, a səbət!
Kim məni etdi səninlə belə üdvan, a səbət!

Bilmirəm mən nə yazım bəlkə bəyənsin bu müdir,
Nə ki zəhmət çəkirməm hamısı bibəhrə gedir.
Şerim axır səbətin lap dibinə seyr edir,
Vallah, bir dəfə sənin belinə sallam kəndir,
Ataram təndirə, sonra deyərəm yan, a səbət!
Necə ki, etmiş idin sən məni büryan, a səbət!

Adını harda eşitsə, saralır şairlər,
Nə ki şeir oğruları, bəlkə böyük mahirlər.
Mən bilən səndə yatıb çox yekəbaş mayirlər,
Tapdılar, bilmirəm, hardan səni bu kafirlər?
Səni icad eyləyən xanəsi viran, a səbət!
Görüm olsun baş-ayaq vasili-niran, a səbət!

Daha sən təngə yetirdin bizi, ey bivicdan,
Hər nə yazdım "rabatay" hamı səbət oldu, dayan;
Nadürüstlük malısan, bizlərə vermirsən aman,
Nə bəlayi-bəd olubsan, bizə, rədd ol burdan!
Vallah, çernil qurudu, sındı qələmdan, a səbət!
Qənim olsun sənə ol xaliqu-sübhan, a səbət!

***

Bilsəydi

***

Dövrən edərdi dövrün, rəftar bilməsəydi,
Gündə günah edərdim, qəhhar bilməsəydi.

Hər nə desəydi Zina, mən səbr edib dözərdim,

Dünya adamlarından lap ülfəti üzərdim,
Zinanı sinəm üstə, vallah, qoyub gəzərdim,
Amma məni o zalım mındar bilməsəydi.

Hər nə desə, onunçün dərhal mən alardım,
Versə riza, yanında məskən salıb qalardım;
Lap küçədə gəzəndə qol boynuna salardım,
Lakin məni bu məxluq dindar bilməsəydi.

Pul qurtarınca dərhal mən oğurluq edərdim,
Gündə adam soyardım, xalqın ətin didərdim.
Çox işlərin dalınca mən xəlvəti gedərdim,
Amma Babada "Şəbrəng Əyyar" bilməsəydi.

Dini-zadı atardım, tək Zinanı tutardım,
Ondan ötrü həyatı, namusu da atardım,
Vallah ki, pul qurtarsa, lap börkümü satardım,
Amma məni xəlayiq biar bilməsəydi.

Bilməm nə var bu xalqa daim edir məzəmmət,
İllah ki, bu qəzetçi bilmir həyavü hörmət,
Lap cini aldadardım, düşsə əlimə xəlvət.
Təzəpirin yanında cindar bilməsəydi.

Daim oruc yeyərdim bir gizli restoranda,
Xalqa tutun deyərdim, vardır oruc, Quranda.
Lakin oruc yamandır, derdim urus soranda,
"Babi-Əmirdə" Əyyar - qəddar bilməsəydi.

Mümkün deyildir hərgiz bu arzular, ey dil,
Varkən Baba, bu işlər müşküldü, xeyli müşkül
Xalqı soyub, puliylə Həccə gedirdim, hər il
Əhli-behişt olardım, gər nar bilməsəydi.

***

Tövbə

***

Tövbə... ey mollaümalər, sizə ağ olmağıma,
Çox təəssüf edirəm sizdən uzaq olmağıma.

Məni bu qəzetçi aldatdı, yolumdan azdım,
Öz əlimlə özümə çahi-bəlanı qazdım
Hər nə gəldi əlimə, sizlərə böhtan yazdım:

Olsa idim sizə tabe bu cürə olmazdım.
Tövbə... ey mollaümalər, sizə ağ olmağıma,
Çox təəssüf edirəm sizdən uzaq olmağıma.

Siz deyən sözlər hamı doğrudur, indi qanıram,
Qanıram, sizdən uzaq olmağıma çox yanıram,
Hər nə mən sizlərə böhtan demişəmsə danıram;
Sizi bundan sonra mən sadıqi-dövrən sanıram,
Tövbə... ey mollaümalər, sizə ağ olmağıma,
Çox təəssüf edirəm sizdən uzaq olmağıma.

Siz deyirdiz ki, nə lazım qızı insan bilmək,
Əşki-xunbarını ya şəfqət əlilə silmək,
Qızın hər bir işini Tanrı salıbdır ilmək,
Onun hər rəncü əzabinə gərəkdir gülmək,
Tövbə... ey mollaümalər, sizə ağ olmağıma,
Çox təəssüf edirəm sizdən uzaq olmağıma.

Qızı döyməkliyə, söyməkliyə verdiz fərman,
Öldürün qızları, onlar ki, deyillər insan.
Buna mən şəkk eləyib etməyir idim iman,
İndi əlhəq qanıram, vardı sübutum əlan.
Tövbə... ey mollaümalər, sizə ağ olmağıma,
Çox təəssüf edirəm sizdən uzaq olmağıma.

Mən də bundan sonra zülm eyləyəyəm nisvanə,
Deyərəm, öldürərəm, yəni gətirərəm canə.
Əzərəm baş-gözünü, baxmaram heç vicdanə
Tövbə... tövbə, yenə tövbə, gəlirəm imanə.
Tövbə... ey mollaümalər, sizə ağ olmağıma,
Çox təəssüf edirəm sizdən uzaq olmağıma.

***

Şair və artist

***

Ş a i r - Adə, artist əmoğlu, bu nə işdir a balam?
Artist - Hansı is, şair əfəndi? Bizim Kərbəlayı Qulam?
Ş a i r - Bığların harda qalıb? Yoxsa qoyubsan evdə?
Artist - Millətin nəfinə saqqal, bığı lazımdı yolam!
Şair - Bığa bax, saqqala bax, ay bərəkallah belə baş?
Artist - Şerə bax, şairə bax, başına düşsün yekə daş.
Şair - Bu sifətlə özün insan sanır, a başına kül!..
Artist - Yazdığından necəyəm: pis deyiləm ki!.. Di çəkil.

Şair - Millətin boynuna minnət də qoyur tülkü sifət.
Artist - Sənə nə, sən nə deyirsən, çıx canm uzan öl.
Şair - Yarım arşın saça bax, ay bərəkallah belə baş!
Artist - Baş deyil, lap küdüdür, üstünə düşsün yekə daş.
Şair - Yaxşı gəl əyri otur, düz danışaq, ay mirzə!
Artist - Bən ki, bir söz demirəm, sən danışırısan hərzə.
Şair - Hərzəgu lap babanın babasının babasıdır.
Artist - Çox uzaq getmə, əlindən suda verrəm ərzə.
Şair - Sən də donosbaz imişsən? Bərəkallah belə baş!
Artist - Bərəkallah başına! Üstünə də bir yekə daş.
Şair - Yaxşı, bir söylə görüm, millətə verdinmi səmər?
Artist - Bu nə sözdür? Oyun bir həftə çıxır, yoxdur nəfər.
Şair - Pulu bəs kimlərə çatdı o tiyatorlarım?
Artist - Özümə, lap özümə! Qeyrisi də vardı məgər?
Şair - Çox gözəl xidmət imiş, başına düşsün yekə daş.
Artist - Sən özün böyləmişən millət üçün, ay yekəbaş.
Şair - Bən də şair babayam, şeir yazıb nəşr edirəm.
Artist - Yaxşı, bir azca tez ol! Yoxsa işim var gedirəm.
Şair - Bəs dayan di, hara qaçdın? Qutarım söhbətimi.
Artist - Sonra, sonra gələn həftə, bu qızı bən görürəm.
Şair - Yeri bulvar qoduğu! Bəs qız üçünmüş bu təlaş?
Millətin aktyoru! Ay bərəkallah belə baş!
Qız dalınca yügürür. Başına düşsün yekə daş.
Hatifi -Qeybi bulardan gözləmək imdad əbədir.
Çağırma: "Milləti-biçarə" - bəsdir!!!

***

Dağlılar

***

Harda qaldı bəs çarıq, xırman, yaba, ay dağlılar!
Bərəkallah, bərəkallah, mərhəba, ay dağlılar!

Bən dedim atınız yabanı, elmə eylərsiz həvəs,
İstiyorsunuz əgər müsəlmanlara səsbəsəs,
Bən bu işdən qorxur idim, qalmış idim binəfəs.
Yaxşıdır, bilmişsiniz kəndiniz ürfandır əbəs
Harda qaldı bəs çarıq, xırman, yaba, ay dağlılar?
Bərəkallah, bərəkallah, mərhəba, ay dağlılar!

Büsbütün unutmuşsunuz əldə tapança, xəncəri,
Sirr edirsiniz Rüstəm duran kimi hər bir yeri,

Qeyrət üstündə mat etmişsiniz şirü-nəri.
Adə zalımlar! Tamamən titrədirsiz yerləri,
Əhsən! Əhsən! Bir də əhsən! Mərhəba, ay dağlılar!
Harda qaldı bəs çarığ, xırman, yaba, ay dağlılar?

Qeyrət təqsim edəndə sizlərə çatmış tamam,
Kani-hümmət, kani-qeyrət dağlılardır xasü am.
Qan töksəniz, oğruluqdur sənətiz hər sübhi-şam.
Cəhd ediniz ta əldə qalsın bu gözəl işlər müdam.
Harda qaldı bəs çarığ, xırman, yaba, ay dağlılar?
Bərəkallah, bərəkallah, mərhəbà, ay dağlılar!

Məscidiniz bağlı, siçan oynar içində sərbəsər,
Məscidə hər qədər baxdım: yoxdur insandan əsər,
Məscidə getmək nədir? İnsan olan kəs baş kəsər!
Düz yolu tapmışsınız hər bir cəhətdən müxtəsər.
Harda qaldı bəs çarığ, xırman, yaba, ay dağlılar?
Bərəkallah, bərəkallah, mərhəba, ay dağlılar!

***

Böhtan yazılıbdır

***

Bu söz, a Baba, bizlərə çoxdan yazılıbdır,
Hər nə yazılıbsa, hamı böhtan yazılıbdır.

Bəsdir daha tənqid elədin xas ilə ami,
Çox yazma, danışma daha, tul etmə kəlamı,
Təngə gəlib istər axundu, istər əvamı,
Çün hər birinə bir yekə dastan yazılıbdır,
Hər nə yazılıbsa, hamı böhtan yazılıbdır.

Bu barədə bədnam elədin molla Babanı,
Zalım kişi, təngə gətiribsən bu cahanı,
And içmiş əlindən dəxi bu xalq nəhani.
Dur qaç, a Baba, qətlinə fərman yazılıbdır,
Qatilliyə bir sahibi-iman yazılıbdır.

Əkşi, nə işin molla olub maili-ehsan,
Hər gün sənə nə, dolma yeyir, yağlı fisincan.
Sən də, hünərin varsa, buyur ye, a gic insan!
Molla belədir, alnına ehsan yazılıbdır,
Hər nə yazılıbsa, hamı böhtan yazılıbdır.

Qəyyum deyilsən ki, bizimçin çalışırsan,
Biz bir pis is etdikdə nöyüt tək alışırsan.
Əkşi, sənə nə, sən niyə boş-boş danışırsan?!
Zalım, deyəsən, bizlərə sultan yazılıbdır,
Konsul yazılıb, bəy yazılıb, xan yazılıbdır.

Dərya ola çernil, yazasan min dənə peyman,
Ölsən də ki, molla yeyəcək hər gecə ehsan.
Əkşi, sənə nə? Molla yazıq ölsün acından?
Kim baxmaz ona vasili-niran yazılıbdır,
Hər nə yazılıbsa, hamı böhtan yazılıbdır.

***

Görməkdəyəm

***

Milləti-məhzunu binitqü nida görməkdəyəm,
Mübtəladır cəhlə, dərdin bidəva görməkdəyəm.

Bağlamaq bel ya güvənmək çox çətindir zahidə,
Var itilgetməz beş-on cüt, yox olardan fəidə!
Onlara içki-qumar olmuş pozulmaz qaidə.
Hamısın millət işində biədə görməkdəyəm,
Milləti-məhzunu binitqü nida görməkdəyəm.

Millətin çox yarısı hambaldır, palan ilə gəzir,
Üçdədördü falçı, rəmmaldır, yalan ilə gəzir,
Bir çoxu seyidnümadır, kim fəğan ilə gəzir.
Cümləsin rahi-həqiqətdən cida görməkdəyəm,
Milləti-məhzunu binitqü nida görməkdəyəm.

Milyonerlər Zinkanın eşqində olmuşlar cünun,
Hacılar Arşaq deyib dad eləyirlər qəlbi xun.
Əcnəbilər kandarında binəvalar gör zəbun.
Cümləsin mən əcnəbilərçin gəda görməkdəyəm,
Milləti-məhzunu binitqü nida görməkdəyəm.

Bircə bax bədbəxtliyə bu qəzetdə bihal olub,
Mey yazır, dilbər yazır, şair bizə dəllal olub,
Bu mühərrir də danışmaz zalım oğlu, lal olub.
Cümləsin millət yolunda bisəda görməkdəyəm,
Milləti-məhzunu binitqü nida görməkdəyəm.

Ay Baba, sən söylə barı millətin kirdarını,

Sürt üzünə çernili, tənqid elə hər karını,
Sən də, şair, söyləmə yarın ləbi-gülnarını,
Milləti onsuz da şüribə canfəda görməkdəyəm,
Milləti-məhzunu binitqü nida görməkdəyəm.

Yazgilən arsızları, görcək bərəltsin gözlərin,
Boynu şalbandan yoğundur, seyyidin, yaz sözlərin.
Müftəxordurlar axundlar, bəsləyirlər özlərin.
Mollalarımızdan çoxun mən bixuda görməkdəyəm,
Milləti-məhzunu binitqü nida görməkdəyəm.

Görmüşəm, görməkdəyəm, görrəm durunca ruzigar,
Etməyir saziş onunla çərxi-dövri-kəcmədar.

***

Kantorçularımız

***

Aman, kantorçularımız, dad sizdən,
Bizi zar eylədiz, fəryad sizdən!

Nə üçün bizlərə yer verməyirsiniz,
"Bizə lazım deyil müslüm" deyirsiniz,
Uşaqlar ac qalıb, rəhm etməyirsiniz?
Gözəldir, vallah, bir cəllad sizdən,
Aman, kantorçularımız, dad sizdən!

Acından qırmaq istərsiz bizi siz;
Məgər bir əcnəbidən tənbəlik biz?
Veriz beş yüz yerinə bizlərə yüz...
Çətindir gözləmək imdad sizdən,
Aman, kantorçularımız, dad sizdən!

Gedirsən, yalvarırsan, yalvarırsan,
Papağın xaki-payinə salırsan,
... tək qışqırır, lap mat qalırsan.
Aman, kantorçularımız, dad sizdən!
Gözəldir bizlər üçün yad sizdən!

On il təhsil edib, qal həsrəti-nan,
Canın çıxsın, müsəlmansan, müsəlman;
Gedib sal başına bir zorba şalban.
Aman, kantorçularımız, dad sizdən!
Sözüm yoxdur daha, fəryad sizdən!

***

Namə

***

Aşna, çox xoşdur bu dövrən, mən bilim qoy, bir də sən,
Layla çal, yatsın müsəlman, mən bilim qoy, bir də sən.

Salma səs, xalqı oyatma, iş düşər çox əngələ,
Bərk yatıb islam, oyanmaz yerlər etsə zəlzələ.
Layla çal qoy bir qədər yatsın, uşaqdır çün hələ,
Böylə dövrən lap qiyamət qopsa da düşməz ələ.
Gündə on beş yerdə ehsan, mən bilim qoy, bir də sən,
Layla çal, yatsın müsəlman, mən bilim qoy, bir də sən.

Söylə mövhumatı, qoy məxluq düşsün heyrətə,
Söylə, zülmü, tarı qismət eyləmişdir övrətə,
Arvadı incitməyi isnad versin qeyrətə.
Qorxma, jurnallar nə yazsa kar eyləməz millətə.
Lap qırılsa evdə nisvan, mən bilim qoy, bir də sən.
Layla çal, yatsın müsəlman, mən bilim qoy, bir də sən.

Söylə mövhumatı, Adəmdən tutub bu əsrədək,
Vaxtımız çoxdur hədisbazlıqdan ötrü həsr edək.
Xəlqin əqlin çaşdıraq, vardırısa bir az, kəsr edək.
Döndərib bu sayədə köhnə komanı qəsr edək.
Toz tutarsa evdə Quran, mən bilim qoy, bir də sən,
Layla çal, yatsın müsəlman, mən bilim qoy, bir də sən.

Siğə təklif eylə xalqa, qoy hamı sevsin səni,
Noxtala ha, mən biləndir, çək bir İran ölkəni,
Kimdə gördün var fərasət, söylə bu olmuş yeni,
Tez bir ad qoy - babıdır de, lap cuhuddur, erməni
Olsa da həqqu bir insan, mən bilim qoy, bir də sən,
Layla çal, yatsın müsəlman, mən bilim qoy, bir də sən.

Al zəkati-xümsü, onlar bizlərə məxsusdur,
Bivələr, baxma həyatından hamı məyusdur.
Hər biri gördün gözəldir, siğə qıl, namusdur
Qaldığı qoy ac otursun, qisməti əfsusdur.
Versələr də ac-susuz can, mən bilim qoy, bir də sən,
Layla, çal, yatsın müsəlman, mən bilim qoy, bir də sən.

Cəhd elə, ta qoyma millət bir ayılsın xabidən,

Hökm elə şairlərə yazsın şərabi-namidən.
Hər mühərrir dinsə, döydür, taki düşsün tabidən.
Qoyma millət bir də çıxsın düşdüyü girdabidən.
Çırpınır zillətlə hər yan, mən bilim qoy, bir də sən,
Layla çal, yatsın müsəlman, mən bilim qoy, bir də sən.

***

Qızıma

(1915)

***

Fikrini vermə nə elmə, nə də ürfanə, qızım!
Çoxdur elmin zərəri din ilə imanə, qızım!
Oxuyub elmi, evin eyləmə viranə, qızım!
Yoxdur elmin səməri qövmi-müsəlmanə, qızım!

Dərsü məktəb sözün, ol lal, gətirmə dilinə;
Qələmi xarici məzhəb kimi alma əlinə.
Vurma ləkə daha, Allahı sevərsən, elinə.
Elm bir şeymi, verə mənfəət insanə, qızım?

Nə rəvadır salasan möhnətə qəmsiz başını,
Edəsən xalqın arasında xəcil qardaşını;
Get bişir evdə, bala, düşbərəni, bozbaşını,
Verginən meylini xingalə, fisincanə, qızım!

Otur evdə, atanın eylə pinə çul-çuxasın;
Ananın bitləginən sübhü məsa baş-yaxasın.
Elm üçün insan atarmı atasın, həm anasın?
Ağlını başına yığ, heç olma divanə, qızım!

Evdə ol, çıxmaginən sən, bala, bir dəm eşiyə;
Et təmiz, yaxşı süpür, diqqət elə ev-eşiyə;
İnəyə yem veribsən, qulluq elə it-pişiyə;
Bəsləyib, sonra sula, yaxşı bax heyvanə, qızım!

Yaşın oldu on üç, ay qız, səni verrəm bir ərə,
Bir müqəddəs kişiyə, pulluya, bir bəxtəvərə;
Vermərəm boynu qıraxmallıya, ya injenerə,
Razı olmam düşəsən zülm ilə zindanə, qızım!

***

Bulvar hara, məktəb hara?

***

Getməyəm mən məktəbə, məktəbdə nanım çıxsa da;
Çəkməyəm bulvardan əl, bulvarda canım çıxsa da!

Rədd olub getmişdi məktəb başımızdan birtəhər,
Seyr edib bulvarda qızlardan olurduq bəhrəvər,
Sentyabr gəldi, dur qaç məktəbə hər gün səhər,
O deyir, bu söyləyir, insan olub lap dəngəsər.
Getməyəm mən məktəbə, namım, nişanım çıxsa da,
Çəkməyəm bulvardan əl, bulvarda canım çıxsa da!

Hər nə var, bulvarda var, məktəb, deyir, aya nədir?
Hər nə var, qızlarda var, sənət bizə biganədir.
Boşla dərsi, məktəbi, ondan gözəl meyخانədir;
Hər kəs elmə meyl etsə, doğrusu divanədir.
Getməyəm mən məktəbə, məktəbdə nanım çıxsa da,
Çəkməyəm bulvardan əl, bulvarda canım çıxsa da!

Bulvarı qoy, dur yüyür hər gün bu viran məktəbə...
Bir baxın, bu sözlərin heç dəxli vardır mətləbə?
Bilmirəm hansı... bu məktəbi saldı dəbə?
İndi var on beş yaşım, qoy məktəbə getsin bəbə!
Getməyəm mən məktəbə, məktəbdə nanım çıxsa da,
Çəkməyəm bulvardan əl, bulvarda canım çıxsa da!

Pul babamdan, şükr ola, qalmış mənimçin bir qədər;
Onları xərc etləyəm, lap azı on beş il gedər.
Vallah, bir Janka mənimçin əlli min dərəcə dəyə;ər;
Şoğərib məktəb edir insanın ömrün lap hədə;ər.
Getməyəm mən məktəbə, məktəbdə nanım çıxsa da,
Çəkməyəm bulvardan əl, bulvarda canım çıxsa da!

Məktəbə qoy getsin axmaqlar, bizə lazım deyil;
Bizlərə həm elmdir Janka, ədəbdir, həm də gül;
Söhbəti şirin, özü şirin, danış, hər dəm də gül;
Jankaya bir kəs sataşsa, ya döy onu, ya döyül.
Getməyəm mən məktəbə, məktəbdə nanım çıxsa da,
Çəkməyəm bulvardan əl, bulvarda canım çıxsa da!

Dilb rim, f xrim, s rurim, ixtiyarım Jankadır.
M kt bim, d rsim,  lumim, G lzarım Jankadır.
 ernilim, ru kam, yazım, hər dürlü karım Jankadır.
Müxtəsər, dinim, həyatım, iftixarım Jankadır.
Getm r m mən məktəbə, məktəbdə nanım  ıxsada,
  km r m bulvardan  l, bulvarda canım  ıxsada!

***

Hürriyyət v  t s tt ri-nisvan

***

Qudurmayın siz, a qızlar, axır bəlayə düşərsiz!
Sizi o qədr d y rl r ki, ah-vay  düşərsiz!

Dey rdi Molla Baba: qoymayın bu qızları d rs ,
Bizə k l k t r d r qız  lum təhsil edərsə.
Yazıq ha dad elədi, qız azar, d rs  ged rs ,
Bu xalq inanmadı, fırlatdı düzgün işləri t rs .
Qudurmayın siz, a qızlar, axır bəlayə düşərsiz!
Sizi o qədr d y rl r ki, ah-vay  düşərsiz!

Adam kimi oxuyursuzsa, pudra-mudra nədir bəs?
Gedin g n zl ri d rs , gəlin evə yenə bis s.
Deyən g r k bulara bu klub n  şeydir, a nak s!?
Qudurmayın siz, a qızlar, axır bəlayə düşərsiz!
Sizi o qədr d y rl r ki, ah-vay  düşərsiz!

Əvvəlcə duymu dum qızların k l kl rini mən,
Ha söylədim, ha dedim, heç kəs eşitmədi məndən;
Adam tutub ayıra bu qızın başını bədəndən;
Xülasə, lap  a ıb a lım, baxır bu xalq da gündən,
Qudurmayın siz, a qızlar, axır bəlayə düşərsiz!
Sizi o qədr d y rl r ki, ah-vay  düşərsiz!

Əvvəlcə anlamamı dım nədir t s tt ri-nisvan,
Deyirdim elm oxuyub, qız olar  z n  bir insan.
Necə ki, hökm eləyib m slimin  ay ti-Quran,
D  n a ib g z c kdir bilirmiy mmi Tükəzban?
Qudurmayın siz, a qızlar, axır bəlayə düşərsiz!
Sizi o qədr d y rl r ki, ah-vay  düşərsiz!

Bu vaxtda yara ırımı, xanımlarım, bizə bulvar?
E itmi sinizmi bizim türklərdə böylə məsəl var:
Əvvəlcə  ıx yoxu u, sonra g zl  pi d  h mvar;

Siz indidən ki, belə tutmuşsuz, bununla nə artar?
Qudurmayın siz, a qızlar, axır bəlayə düşərsiz!
Sizi o qədr döyərlər ki, ah-vayə düşərsiz!

***

İranlı dedi, bildim

***

İranlıların mən hamın həmmal sanıram,
Tacirlərə bir kan imiş İran, nə bilim mən.
Bu həmşəri zalımları bielm bilirdim,
Bir mənbəyi-ürfan imiş İran, nə bilim mən.

Yazdın qəzetə fors ilə amadə cəfəngi,
Guya ki, keçib elmdə İran Firəngi.
Çəkməz, ölə iranlı nə tiryək, nə də bəngi.
Yox bircə nəfər Ənzəlidə, Rəştdə cəngi
Hər kəs də desə, öylə vururlar sınar əngi!
Bir söhbəti-fərman imiş İran, nə bilim mən,
Bir mənbəyi-ürfan imiş İran, nə bilim mən.

İranlı səsi çıxsa düşər lərzəyə əflak,
Qeyrət, nə var iranlıda var, hamısı bibak,
Hacı Molla Ələkbər kimi yox sahibi-idrak.
Dərman üçün iranlıda olmaz kişi tiryək!
Ağzı əgilər kim ki, bu sözdə ola şəkkak.
Bir hakimi dövran imiş İran, nə bilim mən,
Bir mənbəyi-ürfan imiş İran, nə bilim mən.

Mərdə gərək iranlıya versin bu cəmaət,
İranda göbək yazmağa yoxdur deyor adət.
Bir yanda zavod, fabrika, bir yanda sənəət.
Yoxdur nə şəqavət, nə bəxalət, nə ədavət!
Bundan sonra iranlıya lazımdı itaət.
Bir məsləki-insan imiş İran, nə bilim mən.
Bir mənbəyi-ürfan imiş İran, nə bilim mən.

İranlı da məntiq sözünü yaxşı qanırmış,
Məntiqdən uzaq düşməyə zalım utanırmış...
Tənqidi-qəzet al-verəni birgə sanırmış.
Qəzi zərər etdikdə o biçarə yanırmış.
İranda bu cür qarpızı başlar yaranırmış...
Başdan-başa fantan imiş İran, nə bilim mən.
Bir mənbəyi-ürfan imiş İran, nə bilim mən.

İranlı deyəndən böylə məlum olur əhval,
Doxtur-zad imiş hər nə ki var küçədə həmmal.
Yox bir nəfər İranda nə falçı və nə rəmmal.
İran da dirildi, dəxi çal təblini təbbal.
İranlıya bir can imiş İran, nə bilim mən,
Bir guşeyi-rizvan imiş İran, nə bilim mən,
Zadeyi-şannan imiş İran, nə bilim mən
Bir mənbəyi-ürfan imiş İran, nə bilim mən.

***

Bilirəm

***

Millətə hər nə yazırsansa, rəvadır, bilirəm,
Ay Baba, yazdığın hər dərdə dəvadır, bilirəm.

Leyk yazdıqların əsla eləməz xalqa əsər,
Söyləyirsən, çıxırırsan, bağırırsan da hədər,
Yenə millət, babası getdiyi yol ilə gedir.
Boyasan rəng ilə daşı yenə daşdır, nə ki zər.
Millətə hər nə yazırsansa, rəvadır, bilirəm,
Ay Baba, yazdığın hər dərdə dəvadır, bilirəm.

Yazdığın daşları hərçənd kəbab etmədədir,
Köhnələr indi də bicliklə savad etmədədir,
Hamısı çəngü tərəb şürbə şitab etmədədir,
Qış gəlir, kürsü qurulmuş, hamı xab etmədədir.
Millətə hər nə yazırsansa, rəvadır, bilirəm,
Ay Baba, yazdığın hər dərdə dəvadır, bilirəm.

O ki, bir çoxları dövlətlilərinin zadəsidir,
Hamısı ləhvü ləəb, bicliyin amadəsidir,
Atası - lal, babası - əldə olan badəsidir.
O qoduqlar hamısı qızların iftadəsidir.
Onların dərdinə bir Anna dəvadır bilirəm,
Millətə hər nə yazırsansa, rəvadır bilirəm.

Hər nə yazsan yeri var, yazma itilget sözünü,
İş məqamında görərsən hamı örtər gözünü.
Səkkiz il baş darayar, ya da ki, cırpar tozunu,
Boş yerə çırmalanıb, ortaya tullar özünü.
Sənəti büxlü həsəd, kibrü riyadır, bilirəm,

Millətə hər nə yazırsansa, rəvadır, bilirəm,
Ay Baba, yazdığın hər dərdə dəvadır, bilirəm.

***

Bilirəm

***

Yazdığım zəhləni tökməkdədi çoxdan, bilirəm,
Məni əfv et, yazıram hərzəvü-hədyan, bilirəm!

Nə ədibəm, nə mühərrir, kişi, şair deyiləm,
Şüəra və üdəbalar kimi mahir deyiləm.
Ciddi yazmaqla Hadi, gülgüdə Sabir deyiləm,
Xamədən dürrü-gövhər tökməyə qadir deyiləm.
Yazıram çünü-cəra, hərzəvü-hədyan, bilirəm,
Yazdığım zəhləni tökməkdədi çoxdan, bilirəm!

Mən də az-maz bilirəm yazmağı, bir pürhəvəsəm,
Çün neçə sahibi-xamə ilə mən həmnəfəsəm.
Məcburam töhmətin ilə səsimi mən də kəsəm,
Məni əfə eylə, itaət sözüənə eyləməsəm.
Mən də çün-çün yazmağıma yoxdu bir imkan, bilirəm,
Yazdığım zəhləni tökməkdədi çoxdan, bilirəm!

***

Arzu

***

Ya rəbbi, qıl zəmanədə viranə məktəbi,
Etmə nəşib bircə müsəlmanə məktəbi!

Məktəb deyəndə lərzə tutur cismi-zarımı,
Bulvar yanında eyləyir əskik güzarımı,
Hər gün bu məktəb artıq edir intizarımı.
Bundansa... kaş atam qazıyaydı məzarımı.
Ya rəbbi, qıl zəmanədə viranə məktəbi,
Etmə nəşib bircə müsəlmanə məktəbi!

Gündə gəlib müəllim edir vəzi-moizə,
Tülkü, inək, qoyun, keçir axırda ilbizə.
Yerdən qurtardı, qoyma ki, dırmaşdı ulduza.
Vallah, çərən-pərən, nəyə lazım bular bizə?

Ya rəbbi, qıl zəmanədə viranə məktəbi,
Etmə nəşib bircə müsəlmanə məktəbi!

Məktəb binasını yekə bulvar tikəydilər,
Bir dəstə modalı mənə paltar tikəydilər,
Bu qırmızı xəritəni şalvar tikəydilər.
Qızlar geyəydi leyk bir az, dar tikəydilər.
Ya rəbbi, qıl zəmanədə viranə məktəbi,
Etmə nəşib bircə müsəlmanə məktəbi!

Bulvarda vardır işvə ilə nazı qızların,
Məktəbdə tappa-tuppu gəlir kürsü, mizlərin,
Dəftər-kitaba bax, çıxax tainki gözlərin,
Cismin zəif olur, kəsilir tabi dizlərin.
Ya rəbbi, qıl zəmanədə viranə məktəbi,
Etmə nəşib bircə müsəlmanə məktəbi!

Əzbərləyir kitabı, buraxmaz birin dala,
Guya ki, oxşadır bizi zənbilli hambala,
Bir az dilin çaşarsa, yazar "iki" jurnala,
Şeytan deyir; bu uçteli dur yaxşı tapdala!
Ya rəbbi, qıl zəmanədə viranə məktəbi,
Etmə nəşib bircə müsəlmanə məktəbi!

***

Arvadlar deyirlər

***

Tanrı kəsibdir bizim ərlərin insafını;
Sən ki bilirsən, Baba, onların övsafını?!

Düşbərə, bir filməsəl, şit düşər isə əgər,
Evdə qiyamət salır, hər nə bilirsə söyər;
"Adə, a heyvan qızı", yoxmudur ağlın mægər?
Dinsə əgər arvadı, haydı, doyunca döyər.

Tanrı kəsibdir bizim ərlərin insafını;
Sən ki bilirsən, Baba, onların övsafını?!

Gündə qumar oynayır, bilməz işin dalını;
Baxtalayır arvadın sırğasını, şalını;
İçkiyə sərf eyləyir yerdə qalan malını.
Kim bizə bənd etdi bu həmşəri hambalını?
Tanrı kəsibdir bizim ərlərin insafını;
Sən ki bilirsən, Baba, onların övsafını?!

Gündə gedir bəlkə bir rus xanımın yanlasın,
Arvadını tullayıb evdə pərişanlasın,
Yaz buları jurnala, xəlqi-cahan anlasın,
Bəlkə o bədüzləri qeyriləri danlasın.
Tanrı kəsibdir bizim ərlərin insafını;
Sən ki bilirsən, Baba, onların övsafını?!

Axırı arvadların qəlbini xun etdilər,
Əqli-səlim əhlini yaxşı cünun etdilər,
Əlif kimi qamətin həlqeyi-nun etdilər.
Müxtəsər, arvadları xarü zəbun etdilər.
Tanrı kəsibdir bizim ərlərin insafını;
Sən ki bilirsən, Baba, onların övsafını?!

***

Kişilər deyirlər

***

Vallah, gətiriblər bizi lap cana qadınlar,
Heç oxşamayırlar belə insana qadınlar.

Bir qədri bu məktəbdən uzaq, sadəcə qızıdır,
Zalım qızı həs-hüs tanımaz, sanki öküzdür,
Sındırdı, güvəc boşqabı guya ki, donuzdur,
Hər nə desələr arvada, vallahi ki, düzdür.
İnsan deyil, oxşar hamı heyvana qadınlar;
Vallah, gətiriblər bizi lap cana qadınlar.

Arvad nə? Uşaq, ər nədir? İnsan dili bilməz;
Paltarları hisdən qaralarsa, yenə silməz;
İnsan kimi dil bilsə əgər, böylə döyülməz;
Yox fəhmü zəkası, yenə də ar edib ölməz
İnsanlığın adabına biganə qadınlar;
Çıxsın necə insan kimi meydanə qadınlar?!

Bir qədri də vardır oxuyub elmi-filanı,
Bir az da bilir qatma-qarış rusi lisanı,
Bir kəlmə də türkcə danışmaz, çıxı canı,
Guya ki, veriblər əlinə cümlə cahanı,
Yainki çıxıb təxti-Süleymana qadınlar,
Baxmaq diləmən hali-müsəlmana qadınlar.

Fikrində nədir? Modalı paltar, qısa şalvar;

Fikrində nədir? Pudra ilə rəng, iki xalvar;
Fikrində klub, bir kavalər, bir də ki, bulvar,
Təqlid eləyir qeyriyə murdar qızı, murdar.
Oxşar belə quyruqlu obezyana qadınlar,
Dünyanı ediblər dəxi virana qadınlar.

Təqsir özünüzdə, nəyə fəryad eləyirsiniz?
Bir-bir kişinin eybini tədad eləyirsiniz;
Min hiylə qurub, min kələk icad eləyirsiniz.
"Qırdı bizi ərlər", - deyə boş dad eləyirsiniz,
Bizdən açılın bircə, a divanə qadınlar!
Qoymaz dəxi bu bicliyi bir yana qadınlar.
Vallah, gətiriblər bizi lap cana qadınlar;
Heç bənzəməyirlər belə insana qadınlar.

***

Dəng olduq

***

Bəsdir, Baba, danışdın, fəryad sənin əlindən!
Bir gün olurmu millət azad sənin əlindən?

Hər yerdə bir iş olsa, ordan xəbər bilirsən;
Bir pis iş etsə bir kəs, pıqqıldayıb gülürsən.
Ta hər işin o şəxsin məxluqa bildirirsən.
Bir biclik etməyir xalq icad sənin əlindən;
Bir gün olurmu millət azad sənin əlindən?

Dəllək dükanın etdi bir kəs qumar yuvası;
Yaxşı mədaxil aldı, yüksəldi iştəhası;
Yazdın onu qəzetdə, dağıldı hər əsası,
Çox keçmədi ki, oldu bərbad sənin əlindən;
Bir gün olurmu millət azad sənin əlindən?

Bığarə Vamiq oldu avara öz elindən,
Məcnunu sən ayırdın Leyli kimi gülündən,
Hətta bu cür deyirlər, bir ravinin dilindən:
Başın daşa çahbdır Fərhad sənin əlindən;
Bir gün olurmu millət azad sənin əlindən?

Hərgah sən olmasaydın hər kəs işin bilərdi;

Birsi adam soyardı, birsi cibə girərdi;
Firon hələ min il də Allahlıq eyləyərdi.
Gizləndi qəbr evində Şəddad sənin əlindən;
Bir gün olurmu millət azad sənin əlindən?

Qorxudan indi xalqın gizlənmək oldu şüglü;
Ölsən, kəsər xəlayiq qurban beş-altı toğlu
Yıxdm evin bu xalqın, adə, a zalım oğlu!
Vallah, camaat olmur dilşad sənin əlindən;
Bir gün olurmu millət azad sənin əlindən?
Təngə gəlib xəlayiq, fəryad sənin əlindən!.

***

Demədim

***

İşimiz boş danışiq, həmdü sənadır, demədim?
Ay Baba, işlərimiz xeyli fənadır, demədim?

Millət əfradi unutdu hamı həsbü nəsəbi;
Elm təhsilinə sərf eylədi həm ruzu şəbi;
Mən bilən ki, ona lənət oxuyur cəddü əbi,
Baxmadı hərçi deyib dad elədi Molla Cəbi.
Rükni-dinin biri də rəngi-hənadır, demədim?
Ay, Baba, işlərimiz xeyli fənadır, demədim?

Ortaya saldı özündən hərə bir tazə dəbi,
Nə bilim qız oxusun, bəlkə də olsun ədəbi.
A kişi, arvad hara, bayram hara, kimdir səbəbi?
Bir yerə cəmləşib saxlaya mövludi-nəbi?
Oxumaq milləti-islama bələdir, demədim?
Ay Baba, işlərimiz xeyli fənadır, demədim?

Qız hara, məktəb hara, dərsü qələmdan hara?
Elm hara? Bilgi hara? Fatma, Tükəzban hara?
Ay canım, arvad hara? Zümreyi-insan hara?
Qız ki, şeytan kimidir, biz hara, şeytan hara?
Evimiz bir heçin üstündə binadır, demədim?
Ay Baba, işlərimiz xeyli fənadır, demədim?

Baxın indi oxumuş qızlara tüğyan eləyir;
Biri cəmiyyət açır, pul yığır, ehsan eləyir;
A kişi, arvad da özün bir yekə insan eləyir.
Tuf belə adətə olsun ki, müsəlman eləyir.

Arvada layiq olan cövrü cəfadır, demədim?
Ay, Baba, işlərimiz xeyli fənadır, demədim?

***

Əsrimizin qəhrəmanları

***

Ay Liza! Müsəlman deyiləm canın üçün, mən;
Evlər dağdan zülfi-pərişanın üçün, mən.

Çoxdandı sənin mayilü müştəqin idim mən,
Amma ki, qaçırdın niyə ahu kimi məndən?
Bir dəfə sənə söyləyirəm, yaxşı inan sən!
Ay Liza! Müsəlman deyiləm canın üçün, mən;
Evlər dağdan zülfi-pərişanın üçün, mən.

Hərçənd dilim ruscada hərdəm çaşır, amma
Şəkk eyləmə müslüm deyiləm, zərrəcə əsla!..
Mən erməniyəm, erməniyəm... ümməti-İsa.
Ay Liza! Müsəlman deyiləm canın üçün, mən;
Evlər dağdan zülfi-pərişanın üçün, mən.

Olsaydım əgər müslüm, olardım yekə balvan;
Heyvandır - özün yaxşı bilirsən ki müsəlman.
Mən erməniyəm, ismi-şərifim də ki: "Vartan"
Ay Liza! Müsəlman deyiləm canın üçün, mən;
Evlər dağdan zülfi-pərişanın üçün, mən.

Başda "katoloq", əldə "trost", çəkmədə zəncir...
Aç gözlərini diqqət elə, bax mənə sən bir.
Baxdıqca mənə neyçün olursan belə dilgir?
Ay Liza! Müsəlman deyiləm canın üçün, mən;
Evlər dağdan zülfi-pərişanın üçün, mən.

Aldatdı bizim Lizanı bu şivəli gövtar,
Yumdu çənəsin dinmədi kaftar qızı kaftar.
Kor şeytana lənət deyib oldu Nəsirə yar,
Eylərdi Nəsir bu sözü hər bəzmdə təkrar:
Ay Liza! Müsəlman deyiləm canın üçün, mən;
Evlər dağdan zülfi-pərişanın üçün, mən.

Adə, Avanes kirvə, sənin adına lənət!
Yıxdın evimi, həftinə, həftadına lənət!

Beş aydı o gündən o pərizadı tanırdım.
Hicrində onun şəmə çu pərvanə yanırdım.
Amma ona bir söz deməyə mən utanırdım.
Öz dinimi, ayinimi məcburi danırdım.
Adə, Avanes kirvə, sənin adına lənət!
Yıxdın evimi, həftinə, həftadına lənət!

Çoxdandı məni hicr odu bimar eləmişdi,
Həsərlə məni-qəmzədəni zar eləmişdi.
Eşq atəşi lakin məni biar eləmişdi,
Xaliq onu bir növi mənə yar eləmişdi.
Adə! Avanes kirvə, sənin adına lənət!
Yıxdın evimi, həftinə, həftadına lənət!

Liza xanımın etmiş idim adını əzbər;
"Mən erməniyəm", söylədim ol mahə mükərrər.
Liza inanıb eyləmiş idi mənə bavər,
Gəldin nə bilim, "Asma hayes, turkes, ay axper";
Şeytan balası axperinə, zadına lənət!
Yıxdın evimi, həftinə, həftadına lənət!

Gəldin bura ki: "xoskamasım hiç ozum asma";
Şeytan kimi saldın araya tezcə müəmma.
Rusca deyə bilməz deyəsən: "vot xoroşo da";
Məlun balası, indi durub tapdalaram ha!
Rədd ol buradan, it balası, adına lənət!
Yıxdın evimi, həftinə, həftadına lənət!

Verdim pulumu qənfətə, etdim dilimi şad,
Oldu mənə qismət nə isə ah, o pərizad.
Güclə əlimə salmış idim bir qədi şümşad,
Şeytan balası indi mənim dərdimə məzdad.
Adə! Avanes kirvə, sənin adına lənət!
Yıxdın evimi, həftinə, həftadına lənət!

Bir zümrilə etdin evimi, səyimi bərbad,
Şirinə məni-bikəsi qıldın yenə Fərhad.
Ey taleyi dun, dad əlindən, yenə fəryad!
Bu yolda mənə etdiyin imdadına lənət!
Dünyadakı abadına, bərbadına lənət!

Çox zirəklik eləyibsən kişi, vallah, malades!
Hayfını yaxşı alıbsan, bərəkallah, malades!
Daha qəm çəkmə, gülüb xürrəmü şad ol, a gədə,
Hayif altında dolanmaq çox ayıbdır igidə:
Vurasan öz bıçağıla o çıraqban səkidə!
Yaxşı çiçəklik edibsən, kişi, vallah, malades!
Hayfını çox tez alıbsan, bərəkallah, malades!

Yaraşır indi sən öl - lap qoçuluq adı sənə -
Ki, bu cür gəlib olubsan... Həsənə.
Qoçu olmaz demək hər qorxub özündən əsənə;
Qoçuluq tək yaraşır sən kimi bir başkəsənə.
Yaxşı çiçəklik edibsən, kişi, vallah, malades!
Hayfını çox tez alıbsan, bərəkallah, malades!

Yığılıbdır buraya, bax, bu qədər şəxsi-dəcəl;
Buların hamı edibdir hələ sən tək cəncəl.
Qoymayıblar ki, hərifi cumub açsın belə əl.
Hərə bir şiri-jəyan, hər biri cəlladi-əcəl.
Sən də zirəklik edibsən kişi, vallah, malades!
Hayfını yaxşı alıbsan, bərəkallah, malades!

Çox adam var: hələ qorxur ki, bu viranə girə;
Burada çox-çox olur taxtabiti, həm də birə.
Nə zərər qeyrət üçün getsə də insan Sibirə...
Hamısı bir səs ilə söyləyir: "Əhsən Nəsirə!"
Yaxşı zirəklik edibsən kişi, vallah, malades!
Hayfını çox tez alıbsan, bərəkallah, malades!

Bir, iki, üç kərə

***

Söyləmişəm bu sözü məxluqa mən,
Ay Baba can, bir, iki, üç kərə.
Anlamayırsan da deməsən bir sözü,
Allah, aman, bir, iki, üç kərə.

Bəzisi var cəhlə tərəfdardır,
Xoşlamayırsan elm, ədəb, sənəti,
Zahiri mömin, başı səccadədə,
Fikri şəriət, sözü din söhbəti.
Batınə baxsan görəcəksən, paho,
Boşlamayırlar yenə də bidəti.
Sənəti bidət, belə zənn eləyir,

Tanrı bununçun yaradıb cənnəti.
Altmış il söylə nəsihət ona,
Anlamaz əsla ki, yox heç qeyrəti.
Dolduruban Molla Həmid beyninə
Arpa, saman bir, iki, üç kərə.
Söyləmişəm bu sözü məxluqa mən,
Ay Baba can, bir, iki, üç kərə.

Mollanümalər yetib on milyona,
Günbəgün artır, daha da bollarır,
Hər nə ki İranda xəkəndazçı var,
Molla adıyla buraya yollarır.
Milləti-biçarə qazandıqların
Sərf eləyib mollaya, yoxsulların.
Günbəgün molla tuluq tək şişir,
Pulları da cəm eləyir, pulların,
Mümkün isə cəhd eləyir salmağa
Ortaya qan bir, iki, üç kərə.
Söyləmişəm bu sözü məxluqa mən,
Ay Baba can, bir, iki, üç kərə.

Qoy bu itilgetləri tərif üçün
Tirməyə döndərməyə öz kişlərin.
Boş yerə qəflət deyə dad eyləyir,
Vaxti-zərurətdə sıxar dişlərin.
Ölsə həkim, ya da ki, bir advokat,
Millət üçün tiz edəcək nişlərin.
Üzv ola Cəmiyyəti-xeyriyyəyə,
Mənqala hər gün düzəcək şişlərin.
Qoy bu itilget sözünü bir yana,
İndi hələ anlamışam işlərin.
Onları qoy vodka içib olmağa
Gündə piyan bir, iki, üç kərə.
Söyləmişəm bu sözü məxluqa mən,
Ay Baba can, bir, iki, üç kərə.

Qoy hələ, artisti qoyaq bir yana,
Şərh eləyək pulluların halını.
Çünki xəsis tək hamısı axtarır
Tapmağa ölmüş ulağın nalını.
Tərk edir imanını yüz min kərə,
Bir qəpik artırmaq üçün malını.
Millət üçün istəsələr bir qəpik,
Bil ki yolar qırmızı saqqalını.
Əkşi, yoruldum, mən ölüm, əl çəkin!

Siz ki bilirsiniz bu işin dalını.
Pullu fəqirə nəzər etməz, əgər
Versə də can bir, iki, üç kərə.
Söyləmişəm bu sözü məxluqa mən,
Ay Baba can, bir, iki, üç kərə.
Anlamayır ta deməsəm bir sözü,
Allah, aman, bir, iki, üç kərə.

***

İtilget

***

Hər kəs özü qəm çəkməyə daradır, itilget!
Qəm çəkmə ki, millət qəmi bicadır, itilget!

Heç yada gətirmə bu yazıq millətin halın;
Fikr etmə ki, millət itirib cahü cəlalın.
Hərçənd görürsən gələcək zülmü zəvalın,
Çıxsın canı, çəksin hərə öz fikrü xəyalın.
Hərçənd ki, biruhi-müqəvvadır itilget!
Qəm çəkmə ki, millət qəmi bicadır, itilget!

Qış getdi, bahar üstünə fırlandı bu dövrən;
Çox çəkməyəcəkdir bitəcək sünbülü reyhan;
Bax mənzərəyi-ələmə, ol valehü heyran.
Hər kəs çəkə millət qəmi insan deyil, insan.
Çıx bağa, gəziş, gör nə dilaradır, itilget,
Qəm çəkmə ki, millət qəmi bicadır, itilget!

Millət ölür ölsün, qazıyaq lap ona bir gur,
Qalxız başını, fikrü xəyalatdan ol dur,
Bulvarda itilget meyi-gülfam ilə məxmur,
Qızlar dolaşır, cənnəti guya ki, gəzir hur.
Bir canalıcı dilbəri-zibadır, itilget!
Qəm çəkmə ki, millət qəmi bicadır, itilget!

Axtar, tap özünçün sarı geysuli pərizad;
Vur qol-qola, gəz bulvarı, olsun ürəyin şad:
Rüxsari-dilarasına bax, şeir elə inşad,
Qoy xalq oxusun, söyləsin əhsən sənə, ustad!
Pəh-pəh, bu kişi şairi qərradır, itilget!
Qəm çəkmə ki, millət qəmi bicadır, itilget!

Təkrar edirəm sözlərimi bir də dübarə,
Millət qəmini bir, mən ölüm, tulla kənarə;
Ver fikrini, çəngü tərəbə, nazlı nigarə,
Bax şövqi-təmam ilə gülüstani-baharə.

Bizim-tərəb hər yerdə mühəyyadır, itilget!
Cəm əldə gəzir, sağərü səhbadır itilget!

***

Unudulmaz yara

***

Ol səfa əhli, könül, dünyada, get, qaldır qədəh!
Millətin əhvalını sal yada, get, qaldır qədəh!

Vermə, dil dərdü qəmə, bir həftə dünyadır, gözüm!
Millətin halına baxsan, möhnətəfzadır, gözüm!
Sən gəmi olsan əgər, möhnət ki dəryadır, gözüm!
Qəm çəkib fikr eyləmək, vallahi, bicadır, gözüm!
Yerdə doldur, göydə iç, dəryada get, qaldır qədəh!
Ol səfa əhli, könül, dünyada, get, qaldır qədəh!

Xan qədəh, sultan qədəh, sail qədəh, quldur qədəh,
Toy qədəh, matəm qədəh, bayram qədəh, boldur qədəh;
Vur qədəh, vurdur qədəh, xarrat çağır, yoldur qədəh,
Al qədəh, aldır qədəh, qaldır qədəh, doldur qədəh.
Məclisi-peyğəmbəri-valadə get, qaldır qədəh!
Ol səfa əhli, könül, dünyada, get, qaldır qədəh!

Çox da millət rəhnümasızdır, düşübdür dərbədər;
Millətin fəryadına guş etmə, olma pürgədər;
Nəf yox millət işində, parə yox, yox simü zər;
Qəm yemə, fikr etmə, zalım, etmə öz ömrün hədər!
Millətin dadın eşit, imdada get, qaldır qədəh!
Ol səfa əhli, könül, dünyada, get, qaldır qədəh!

Millətə qəm çəkmə, millət vaqifi-halın deyil,
Girmə bir cəmiyyətə dərmani-iqbalın deyil,
Adə, millət, bu itilgetlər ki, hammalın deyil;
Vur, dağıt, millət evin sındır ki, öz malın deyil;
Sonra da bu xaneyi-bərbadə get, qaldır qədəh!
Ol səfa əhli, könül, dünyada, get, qaldır qədəh!

***

Özün bil

***

Bu dövr, əmi can, tərsinə dövrəndir, özün bil;
Təqdiri-qəza sanma ki, asandır, özün bil.

Cəm oldu bütün molla-nümələr hamı xoşnud;
Hər nə Bakıda, Gəncədə olmuş ola mövcud;
İstərlər hamı etməyə bir az səni məhdud;
Bəzi götürüb balta, çomaq, bəzisi behbud.
Zənn etmə ki, bu şəhərdə ehsandır, özün bil;
Yox, yox, Baba can, qətlinə fərmandır, özün bil.

Əvvəlcə sənə söyləmiş idim kəlamı,
Yazma bu qədər jurnalına xəlqi-əvamı,
Bu mollaları jurnala yazmaq da rəvamı?
Olmaz ki, itə mollaların şöhrəti, namı,
Molla kişi, sövdagəri-rizvandır, özün bil;
Oldur ki, xəlayiq sənə düşmandır, özün bil.

Jurnalda yazarsan nə ki var mollada nöqsan;
Ay molla, nə var, əyri otur, düz danış hər an.
Sövdagəri-qüman eləyibmiş səni Quran;
Oldur ki, gəlib qeyzə bütün sakini-Salyan.
Hər guşədə bir şurişi-tuğyandır, özün bil;
Yazma daha molla sözünü, qandır, özün bil.

***

Novbahar

***

Şad ol, könül ki, fəsl yenə novbahardır;
Hər yerdə bəzmi-eyşü tərəb aşkardır.

Bulvarda Annalar eyləyirlər səyahəti;
Yox naz-qəmzənin, bu sən öl, heç nəhayəti;
Var doğrudan da bulvara çıxmaq ləyaqəti;
Ey dil, bu bəzmə getməyinin var səfahəti.
Bulvar demə, behişt kimi laləzardır;
Şad ol könül ki, fəsl yenə novbahardır.

Bax, diqqət eylə lizaların xəttü xalına;
Ağlın gedər baxan kimi rüxsari-alına;
Bişuş olunca, diqqət elə gül camalına;
Baxma bu qəztə-məztəçinin qiylü qalına;

Vallah, o da Marusyalara cannisardır;
Şad ol könül ki, fəsl yenə novbahardır.

Millət itirdi şövkətü şanın, cəhənnəmə!
Zillət kəsib cahanda təvanın, cəhənnəmə!
Acılıqdan az qalib verə canın, cəhənnəmə!
Fikrin nədir, verəm hələ nanın? Cəhənnəmə!
Millət evi cəhənnəmə ki, tar-mardır;
Şad ol könül ki, fəsl yenə novbahardır.

Yığ şəlpə-şülpəni, bulvara qıl səfər;
Ol cənnəti-cahanı gəziş bir, a bəxtəvər!
Huri deyilmi? Seyr eləyir, yaxşı et nəzər,
Aldanmaram qəztəçiyə, dad eyləmə hədər.
Millət qəmindən itilgetlər kənardır;
Şad ol könül ki, fəsl yenə novbahardır.

Ruhun var isə millət işin qoy kənarda,
Millət qəmini kim çəkəcək novbaharda?
Çıxsın canı, nə borcuna, yatsın məzarda.
Get işrət eylə, məqsədi-insan nigardır;
Fikr etmə ki, bu cür hərəkət nəgüvardır.
Hər kəs dedi ki, millət işi ahü zardır,
Söylə ki, vaxt yoxdur hələ, novbahardır.

***

Nə edim

***

Gəldi novruz, a mənim taqəti-canım, nə edim?
Vallah, bircə qəpiyə yoxdu gümanım, nə edim?

Qoy qənilər gecə-gündüz olalar xürrəm, şad;
Onlara çünki müyəssər olacaqdır hər zad,
Kef çəkib, bizləri heç etməyəcəklərdir yad.
Görüm ol çərxi-fələk dəhərdə olsun bərbad!
Məni məğmun eləyib dövri-zamanım, nə edim?
Hələ bir çet qəpiyə yoxdu gümanım, nə edim?

Doğrudur, sən də uşaq, bayrama eylərsən həvəs;
Bir mənim də nəzər et haləti-naşadıma bəs;
Hərçi dad eyləyirəm, yox mənə bir kəs verə səs;
Dərdü möhnət çoxalır, ay bala, çəkdikcə nəfəs.
Yandırır qəlbimi bu dərdi-nihanım, nə edim?

Gəldi novruz, a mənim taqəti-canım, nə edim?

Yox qənilərdə tərəhhüm bizə imdad eləsin,
Bizi bir qulluğa təyin eləyib, şad eləsin,
Bəlkə bu möhnətü qəmdən bizi azad eləsin,
Dil dolanmır ki, qəmü möhnəti tədad eləsin.
Quruyub kəsrəti-qəmdən bu zəbanım, nə edim?
Gəldi novruz, a mənim taqəti-canım, nə edim?

Məni bədbəxti-zaman eylədi bu taleyi-dun;
Bilirəm qüssədən axır olaram mən də cünun;
Fikr qıldıqca dolur bu dili-naşadıma xun;
Rəhmsizlər evi aləmdə ola künfəyəkun!
Çaxçada yox ki, mənim bir quru canım, nə edim?
Gəldi novruz, a mənim taqəti-canım, nə edim?

Hər nə hasil edirəm, külfətə sərf eyləyirəm;
Hər nə ki pul alıram, külfətim ilə yeyirəm;
Əlli ildir hələ bu köhnə çuxanı geyirəm;
Mənə bir yer veriniz hərçi deyib, söyləyirəm.
İndi qəm çəkməyə də yoxdu amanım, nə edim?
Gəldi novruz, a mənim taqəti-canım, nə edim?

***

Müdirim

***

İnsafa gəlib rəhm elə mən zarə, müdirim!
Qoyma məni bu dəhrdə avarə, müdirim!

Şerim daha bəsdir səbətə oldu həvalə,
Qoy jurnalına nəzm yazım, müştəri alə.
Gər qoymayıram fərq nə dəymiş, nə də kalə,
Bu şerimi gəl sən, mən ölüm, salma çuvalə!
Yandırma məni həsrət ilə narə, müdirim!
İnsafa gəlib rəhm elə mən zarə, müdirim!

Bir ay gecə-gündüz oluram şeirlə məşğul,
Gah yazıram, gah pozuram, vaxt aparır tul;
Bu şerimi vursan, olaram mən sənə lap qul,
Çap etsən əgər, mən əvəzində verərəm pul.
Çox baxma daha əyriyə, həmvarə, müdirim!
İnsafa gəlib rəhm elə mən zarə, müdirim!

Sən başlamısan: qafiyəsi əyri olubdur,
Vəzni burada əyri düşübdür, tutulubdur;
Vallahı, başım fikr eləməkdən yorulubdur,
Bir bax səbətə, sovxana, şerimlə dolubdur.
Düz gəlməyinə yox daha bir çarə, müdirim!
İnsafa gəlib rəhm elə mən zarə, müdirim!

Şair deyiləm vəzn ilə şeir eyləyim inşad,
Ancaq yazıram xalq arasında qazanım ad;
Hər kim məni gördükdə desin: afərin, ustad!
Zəhmətlərimi lakin edirsən hələ bərbad.
Oldum mən hədəf tənəyi-əğyarə, müdirim!
İnsafa gəlib rəhm elə mən zarə, müdirim!

Bu dəfə də çap etməyəsen şerimi eyvah!
Bir yaxşı düşün, eyləyirəm mən səni agah!
Mən də olaram qeyz ilə bir zadəyə həmrəh.
Xəlqə deyərəm: müdir olub kafiri-gümrah.
Axırda çəkərlər səni də darə, müdirim!
Ver onda sən öz başına kəffarə, müdirim!
İnsafa gəlib rəhm elə mən zarə, müdirim!

***

Nə əcəb

***

Bu millət, ay Baba, lap ittifaq edir, nə əcəb?
Veribdir əl-ələ, tərki-nifaq edir, nə əcəb?

Nə bir nəfər tapılır bir kəsi edə rəncur;
Nə bir vahid çalır bir fəqir üçün zənbur;
Nə qəztəçi, nə mühərrir, nə adəmi-məşhur
Biri birin söyüb olmaz nəzakətindən dur.
Qucaqlaşib hamı meyli vəfaq edir, nə əcəb?
Bu millət, ay Baba, lap ittifaq edir, nə əcəb?

Qəztəçi, inteligent, milyoner, ziyalı, filan,
Kababçı, ləbləbiçi, ortada-arada qalan,
Qoçu, Hacı, məşədi, molla, kəndli, bəy ilə xan
Ediblər əhd ki, can söyləyib, eşitsin can.
Kəməli-şövqlə əzmi-vəfaq edir, nə əcəb?
Bu millət, ay Baba, lap ittifaq edir, nə əcəb?

Ümuri-millətə heç kəs qarışmayırdı əzəl;

Yox idi bir kişi cəmiyyətə qoyaydı məhəl;
Odur ki, millət ələ almış idi cami-əcəl,
Bax, indi səy eləyir hər nə varsa kor və keçəl.
Özün bu millət içində sınaq edir, nə əcəb?
Bu millət, ay Baba, lap ittifaq edir, nə əcəb?

Hamı dilər ki, ola millətin havadan,
Tutub əlini ola qəm günündə qəmxan,
Səadətə yetirən milləti-diləfkan.

.....
Nədənsə millət içindən məraq edir, nə əcəb?
Bu millət, ay Baba, lap ittifaq edir, nə əcəb?

Əzəldə kimsə özünü bu yolda yormaz idi;
Verəydi milləti can, əl işinə vurmaz idi;
Məlali-millətə baxmazdı, hal sormaz idi,
O şəxslər ki, "Nicat" a yaxın da durmaz idi,
Dəri-nicatı döyüb taqqataq edir, nə əcəb?
Bu millət, ay Baba, lap ittifaq edir, nə əcəb?

Xəlayiq indi dilər millətə ola qurban;
"Nicat" a üzv ola, cəmiyyətə ola qurban;
Baxanda lap bulara ağıldan çıxır insan.
Yetər, kömürçü çıxıb ortaya tutub meydan;
"Nicat" ı küçəbəküçə soraq edir, nə əcəb?
Bu millət, ay Baba, lap ittifaq edir, nə əcəb?

Yəqin ki, burda bir iş var, nəhan olur bizdən
Və ya ki, əmri-cibiştan şitab edir bizdən;
"Nicat" a üzv gəlir Ərdəbil və Təbrizdən.
Deyilsə, ay Baba, bircə sual edim sizdən:
Çatan çilənliyə bəxtin smaq edir, nə əcəb?
Bununla bəlkə üzün millət ağ edir, nə əcəb?

Baxanda yollara, məxluq tappatap yüyürür;
İki əlin də üzünə dayaq edir, nə əcəb?
"Nicat" üçün nə isə kəşməkəşdədir məxluq.
Qəribə, millətimiz ittifaq edir, nə əcəb?

***

Aktyor

***

Sən bilirsən ki, olubdur aktyorluq sənəti,
Fikri puldur, zikri puldur, yoxdur özgə niyyəti;
Boş yerə, bu millətin boynuna yüklər minnəti,
Fəxr edir, guya ki, ürfanə sürüklər milləti.
Pozma sən də iftixarın, aktyordur, aktyor;
Başlama tənqidə karın, aktyordur, aktyor.

Özgəni çəkmək qabaq, divanəlikdir, qıl nəzər!
Çox da istedadı var, biganədir, bidərsər;
İstəyir tək oynayıb şöhrət qazansın simü zər;
Bir onun tək oynayan olsa, alar qəlbin kədər;
Qeyb edər şanü vüqarın, aktyordur, aktyor;
Başlama tənqidə karın, aktyordur, aktyor.

İstəyir məxluq ona təzim qılsın bihüdüd;
Saxlasın hər ehtiramın, söyləsin, nadir vücud;
Zirəki meydana çəkmək heç ona etməz nümud;
Mümkün olsa tapdalar, görsə birində var umud;
Sındırar qəddi-çinarın, aktyordur, aktyor;
Başlama tənqidə karın, aktyordur, aktyor.

Görsə bir zirək, deyər: divanədir, gec getdi bu;
Səy edər bişmiş aşına bəlkə qatsın buzlu su.
Oynasa biçərə yaxşı, tez açar bir gövtgu,
Büxldən məcbur olar olsun onunla həm ədu.
Ləkələr hər etibarın, aktyordur, aktyor;
Başlama tənqidə karın, aktyordur, aktyor.

Millətə xidmət deyil, fikri cibişdandır, gözüm!
Zirəkə, bir əhli-istedadə düşmandır, gözüm!
Qeyrinin iş bilməsindən o peşimandır, gözüm!
Bu təəccüb iş deyil, çünki müsəlmandır, gözüm!
Tərk edib namusü arın, aktyordur, aktyor;
Başlama tənqidə karın, aktyordur, aktyor.

***

Üstünə

***

Bax, dəyənəklə gəlmişəm indi Babanın üstünə;
Pərdə çəkir neçin belə yaxşı-yamanın üstünə!?

Baxanda hər tərəf, bizim bu sərsəri cəmaətə,
Mahal əmrdir, gözüm dolaşmasın qəbahətə.
Yetər bu işlər, ay Baba, de bəs haçan nəhayətə?
Cahan olubsa mürtəkib bu bədrəviş cinayətə,
Qoşun yığıb, hücum edə bütün cahanın üstünə!

Cahan cahan deyil daha, züluma aşıyanədir,
Qalıbsa ədlü rəhmdən boş ad, o da fəsanədir;
Bin tərəhhüm etsə də, yəqin ki, xainanədir.
Baba! Zəmanə bircə bax ki, gör nə cür zəmanədir?
Tülkü də diş qıçırdadır şiri-jəyanın üstünə!

Qlasnılar bütün Hacı, hamısı hala bixəbər...
Alır pulu, gedir yatır; nə inqilab, nə dərdəsər?..
Uçur fəqirlərin evi, qalır əyalı dərbədən.
Bu pis zamanda pul da yox, Dum əhli hər gün, hər səhər
Qapıb külüngünü gəlir uçuq komanın üstünə!

Müsəlman əhli məst olub bütün meyü şərabdən,
Görəndə Sonya, Lizanı gedir qərarü-tabdən,
Öz övrətini sitr edir ziyayi-afitabdən,
Götürmüş övrət həpsini de hansı bir kitabdən?
Günüz gedib, gecə gəlir o binəvanın üstünə!

Kömək gözətləmə, Baba, bu itilget-filanıdan,
Tapılmaz onda bircə iş bəqeyri boş yalanıdan;
Gecə-gündüz, pasaj, klub gəzib, düşür amanıdan,
Olarımı gözləmək, Baba, bir özgə iş piyanıdan?
Yüyürmə boş yerə daha o lül piyanın üstünə!

Qəzetçi ilə şairin dolaşma heç mədarına;
Biri söyüş yazır, biri qəzəl yazır nigarına;
Bu bircə kəlməni, Baba pıçılda guşi-karına;
Mühərrirəm, məqalənin düşərsə bəd damarına,
Dayanına, tez yüyürginən get stəkanın üstünə!

Kömək-zad umma kimsədən, daşın bu boş xəyalından,
Gələrmə buğda, çırpasan nə qədər, boş çuvalıdan;
Kömək tapılmağın işi məhaldır məhalıdan;
Tək atlanıb aralığa, çəkilmə heç zəvalıdan,
Qoyub da tiri çilləyə, gətir kamanın üstünə!

Çətindir işlər, ay Baba, keçib boş ixtilatıdan;
Bu millət az qalıb çəkə əlin bu bəd həyatıdan.

Bizə əlac tapıb, tez ol, qutar bizi məmatıdan,
Mahal əmrdir kömək gözetləmək "Nicat"dan
Ümid var bir az yenə yüyür "Səfa"nın üstünə!

Məgər ölübsən, ay Baba, neçin oturmusan belə?
Tez ol kəməndi-kürzünü dübarədən götür ələ,
Yıxıb dağıt bu bidəti misali-rədü zəlzələ.
Yüz on yaşında bir kişi nə haqq ilə cumub gələ
On üç yaşında düxtəri-şuxü cavanın üstünə?

Əvvəlcə xalqa faş elə danosbazın ədasını,
Sora qılasının ucalt Dum içrə hər sədasını;
Bu tövr başla, ay Baba, işin bir ibtidasını,
Yalan-palanı tərək edib gəl iftiranın üstünə!
Yeri sükuta qərq edib, yüyür havanın üstünə!
Bular düzəlməsə əgər, get Hac-Yavanın üstünə!

***

Uzun dərya

***

Dövrəmi aldı duman,
Mən qaçıram, sən də qaç!
Aşna, iş oldu yaman,
Mən qaçıram, sən də qaç!

Mərd olan insan qaçar,
Ta ki, qurtarsın təni,
Sən də yerin varsa qaç;
Yoxsa əzərlər səni.
Gər dayanırsan dayan,
Əfv elə bu bəndəni.

Dursam əgər burda mən,
Xub döyəcəklər məni.
Yox ki başımda saman,
Mən qaçıram, sən də qaç!
Aşna, iş oldu yaman,
Mən qaçıram, sən də qaç!
Mən dəliyəm ki, salım
Öz başımı cəncələ?
Sən ki, dayandın, işin
Düşdü yaman əngələ.
Vaxt var ikən qaçım,

Sən də ki, sağ ol hələ.
Yoxsa düşərmə belə
Qaçmağa fürsət ələ?
Salma mənə heç güman,
Mən qaçıram sən də qaç;
Aşna, iş oldu yaman,
Mən qaçıram, sən də qaç!

Əhməd uzun qıçlıdır,
Qaçdı qurtardı özün;
Qaldı ki, o Mir Bəğəl,
Söyləmirəm heç sözün;
Mən də ki, heç durmaram;
Söyləyirəm lap düzün;
Tanrı bala döyülüb;
Qan bürüyübdür gözün,
Ensə yerə asıman,
Mən qaçıram, sən də qaç!
Aşna, iş oldu yaman,
Mən qaçıram, sən də qaç!

Bir də nə gördüm, qaçır
Tülkü kimi Mir Bəğəl,
Qaçdığı dovşan kimi
Gözdən itiblər əzəl.
Ortada mən qalmışam,
Heç yerə çatmaz əl;
Söylədi ruhum o dəm
Cismimə: - Ey kəməhhəl!
Etmə məni imtahan,
Mən qaçıram, sən də qaç!
Aşna, iş oldu yaman,
Mən qaçıram, sən də qaç!

Cism sərildi yerə.
Oldu cida huşdan;
Qan damarıma donub,
Düşdü daha cuşdən,
San qaçır "Maryanı"
İntelligent duşdən;
Bircə bu üç kəlmə söz
Çəkməyir əl guşdən:
Mən qaçıram, sən də qaç!
Aşna, iş oldu yaman,
Mən qaçıram, sən də qaç!

Nə olub səhnəyə çıxmışdır "Arus Vaskanyan".
Nəzər etdikdə, yenə köhnə qarı, köhnə daban.

Mən dedim şükr ola ki, müslümə çıxmış araya,
Olacaq bir gün üzüm isti dəyərsə qoraya.
Bizə daim o gülənlər hanı, gəlsin buraya;
Baxıram millət oyandı, sözü qalmış soraya.
Hələ tərif olunur bircə dama Vaskanyan,
Nəzər etdikdə yenə köhnə qarı, köhnə daban.

Atılıb düşdüm o qədri ki, yoruldu ayağım,
Heç nə yox, boş yerə manqalda yaxıldı papağım.
İşi də əksinə gördükdə pozuldu damağım;
Bunu görcək, ay Baba, gəldi mənim ağlamağım;
Nə bilim ortaya çıxmışdır "Arus Vaskanyan",
Nəzər etdikdə, yenə köhnə qarı, köhnə daban.

Mən dedim hansı xanımdır görəsən eyləmiş ad,
Səhnəyə çıxmaq ilə millətini eylədi şad.
Görünür eylədi nisvanı qəzetlər azad.
Yoxsa heç ortada bir şey yox imiş qeyri-təzad.
Demə çıxmış araya bircə madam Vaskanyan,
Nəzər etdikdə yenə köhnə qarı, köhnə daban.

Bu isə ilk qədəm, yol ver, a millət başına,
Ağla, çünki yenidən çıxdı şərək bozbaşına.
Özün azca yemisən, get xəbər et yoldaşına,
Bu sayaq ilk qədəm dəysin əmi, öz başına!
Nə imiş ilk qədəm: bircə Arus Vaskanyan,
Nəzər etdikdə yenə köhnə qarı, köhnə daban.

***

Halın necədir?

***

Ay Baba, söylə görüm, indiki halın necədir?
Millətin halı üçün fikrünü xəyalın necədir?

Söyləyirdin bizə daim niyə bu qədr yalan
Ki, uzun oynanacaq səhnədə "Arşın mal alan?"
Öləcək səhnə, drama, nə ki, var yerdə qalan.
Təzə cəmiyyət açıqlar, nə yatıbsan, bir oyan.

Di bu cəmiyyətə məqsudi-məalın necədir?
Millətin halı üçün fikrü xəyalın necədir?

Səhnəyə çəkdi "Səfa" ildə on üç gün zəhmət,
Hasili getdi drama baş-ayaq, bir rəhmət;
Aktyorlar yığılıb axın etdi hümmət,
Təzə cəmiyyət açıb, ta ki, dirilsin millət.
Di bu cəmiyyətə sorğu-sualın necədir?
Millətin halı üçün fikrü xəyalın necədir?

Dirilib indi drama, kefim olmuşdur çaq,
Bu işi əmri-mahal ədd eləyirdin, a qoçaq!
Aşna, gördüm şaşıb hərdəm danışırısan baş-ayaq,
Yaşasın bu sayaq artist, sağ olsun, yenə sağ!
Başa gəldi, o sənin əmri-mahalın, necədir?
Millətin halı üçün fikrü xəyalın necədir?

Daha hər lobyasatan, çəkməçilərlə həmrəh
Oluban, küçədə verməkçin oyun, tapmaz rah;
Dirilib gəldi drama, azacıq söz kütah,
Ömür lütf et belə artistlərə, sən ey Allah!
Söz ki bitdi, daha sındı pərü balın, necədir?
Gələcək səhnə üçün fikrü xəyalın necədir?

***

Dram cəmiyyəti

***

Çıxmamış ortaya iş,
Çox da fırlanma balam!
Görəcəksən yenə də
Köhnə tas, köhnə hamam.

Mənə bir aktyoru
De ki, yox onda qürur;
Necə ki, zərrə qədər
Yox imiş səndə şüur.
Bir ayır gözlərini,
Niyə oldun belə kur?
Bax o cəmiyyətə də
Nə ki var orda tamam
Görəcəksən yenə də
Köhnə tas, köhnə hamam.

Açılıb əlli kərə
Bu sayaq bəzmi-şüar,
Mən də çox eyləmişəm
Sən kimi fəxrü vüqar.
Yenə puç olmuş hamı,
Olunub "von" be məzar.
Boşalıb fəxr yenə,
Dolunub yəs ilə cam.
Görəcəksən yenə də
Köhnə tas, köhnə hamam.

Belə ki, mən görürəm,
Bu müsəlmanın işin,
Satacaq üç qəpiyə
Nə ki var məzhəbü din.
Mən də təqib eləyib
Belə karın rəvişin;
Bunu bir anlamışam
Gələ gər yüz min imam.
Görəcəksən yenə də
Köhnə tas, köhnə hamam!

Yenə birisi deyəcək:
"Mənə çox oldu cəfa";
Biri burdan deyəcək:
"Yox o birisində əda".
Yenə əvvəlki həsəd,
Yenə də bəxlü riya...
Bu nifaq ilə de bir,
Kim alıb kam, məram?
Görəcəksən yenə də
Köhnə tas, köhnə hamam!

Bin burdan deyəcək:
"Mənə az çatdı ğruş".
Onu o biri söyəcək,
Tutacaq qeyrini boş.
Bir də gördün aparıb
Təzə cəmiyyəti huş.
Gedəcək işləri lap
Bu sayaq ilə müdam.
Görəcəksən yenə də
Köhnə tas, köhnə hamam!

Hələ bir qədər dayan,

Görəcəksən sən özün;
O zaman xiyrələnər
Daha da zorba gözün.
Kəsilər onda dilin,
Dolaşar onda sözün.
Biləcəksən sən özün
Ki, düşübsən necə xam.
Görəcəksən yenə də
Köhnə tas, köhnə hamam.

***

Sahib zühur

***

Oldu islam əhli səd əfsus kim, islamə dur,
Vaxtdır, çox qalmayıb ta eyləsin sahib zühur.

Bilsə yasin eybi yox, amma ki, sitr etsin üzün;
Qoymayın nisvanı viran məktəbə salsın özün;
Qanmadı heç kəs Qəyurun bu qəyuranə sözün,
Bir baxmın, qoydu xəlayiq axır adını "Kəmşüür";
Vaxtdır, çox qalmayıb ta eyləsin sahib zühur.

Qız ədəb alsın deyə, verdi qəzetlər səsbəsəs,
Taki nisvan milləti-islama olsun dadri-rəs,
Söylərəm, qızlar qızıl xaç salmağa eylər həvəs;
Saqqalım yoxdur, sözümə guş qılmaz heçcə kəs.
Düz yolu millət azıb, girdaba düşdü misli-kür,
Vaxtdır, çox qalmayıb ta eyləsin sahib zühur.

Zərrəcə islama qızdan nəf ola qabil deyil;
Qız ki, var naqisfərasətdir, gözüm, aqıl deyil,
Əlli il təhsili-elm etsə, yenə kamil deyil;
Ay canım, qızlar ki, insaniyyətə daxil deyil.
Qızlara insan deyib, məxluq edir başına zur;
Vaxtdır, çox qalmayıb ta eyləsin sahib zühur.

Qızların təhsili dini-paki eylər sərnigun;
Naqisül-əql olmağından elm ilə çıxmaz cünun.

Bəzi qızlar var hələ, lap qurtarıb darülfünun,
Sonra da paltar geyir, islamı da etmiş zəbun.
Bunlara bişək çəkir düzəx zəbanə çün tənur;
Vaxtdır, çox qalmayıb ta eyləsin sahib zühur.

Elm təhsilin qıza peyğəmbər etmişdir haram;
Bəzi sarsaqlar bunun əksin deyirlər sübhü şam.
Qəztələr peyğəmbərə böhtan edirlər, bittəmam.
Çox zaman çəkməz qiyamət, şübhəsiz eylər qiyam.
Mən biləm, fərman alıb İsrafil etsin nəfxi-sur;
Vaxtdır, çox qalmayıb ta eyləsin sahib zühur.

***

Atəş

***

Ey əzizim, bir belə bəsdir dedin,
Seyyidü axund, molla söhbətin.
Varsa gücün, indi bir az yazgilən,
Şairi-mahir, üdəba söhbətin.

Al qələmi, yaz olan adbaad,
Şair ola, mair ola, bisavad.
Söylə, nədir, şair, deməkdən murad:
Ərzi qoyub, yazma səma söhbətin.

Bir də görürsən ki, yazırlar bizə.
Çarşab ilə yaxşı deyil qız gəzə.
Sözləri lap biməzədir, biməzə
Yaz bunları, at ülamə söhbətin.

Xalqa deyirlər: "Eləyin ittifaq"!
Bir deyən olsun bulara, ay qoçaq,
Bəs özünüz eyləyəcəksiz haçaq?..
Xalqa deyirsiniz bu xuda söhbətin.

Vodka içirlər ağa tək özləri,
Biz bir az içsək ovurlar gözləri.
Ey əzizim, yaz bu gözəl sözləri!
Yazma dəxi molla yava söhbətin.

***

Çalma

***

Qoy bir azacıq rahat ola canım, a Şeypur!
Çalma mən ölüm, partladı vücudamım, a Şeypur!

Möhkəm çalırısan bu zəman yox buna hacət,
Dutmuş səsin afaqi buraxmaz bəni rahat,
Bən bulmada az-az gecələr guşeyə xəlvət,
Sən də buradan başlamısan tazə qiyamət,
Faş etmə əgər varsa da nöqsanım, a Şeypur!
Çalma mən ölüm, partladı vücudanım, a Şeypur!

A kişi, sənə nə bən gəzirəm bulvarı zadı,
Hər istədigimdən alıram kamı, muradı,
Gənclər arasında bu iş olmuş belə adi,
Zatən qoçuyam, anlamaram şəri, fəsadı,
Puldan doludur çün ki, cibişdanım, a Şeypur!
Çalma mən ölüm, partladı vücudanım, a Şeypur!

Qəyyum yaratmışımı səni bizlərə, tarı,
Hər işdə çalırısan o saət şeypuru, tarı,
Bir "du-du" salırsan, baxıyor el bizə sarı,
Xəlvətə desən, kişi, olar dərd genə yarı,
Onda qaralır, çalxalanır qanım, a Şeypur!
Çalma mən ölüm, partladı vücudanım, a Şeypur!

***

Ağa Şeypur

***

Yazdım sənə bu naməni pünhan, ağa Şeypur!
Xəlvətdə oxu, tap mənə dərman, ağa Şeypur!

Bən zənginəm, oğlum da, bənəm nazıyla pərvər,
Konfet, şakaladlən böyüdüb xərcləmişəm zər,
Hər gün yüzinə pudra çəkir, əgni müəttər,
Qamətdə bulunmaz ona bir kimsə bərabər,

Rüstəmlər olur şəstinə heyran, ağa Şeypur!
Fikr eylə, düşün, bul mənə dərman, ağa Şeypur!

İnsafa rəvadırmı bu cür nazlı, dilavər,
Əsgər gedib olsun kişi bir tabvərə mütəhliər,
Dün söylədi ruhani bizim molla Səməndər,
Oğlun keçib on doqquzu olsun gərək əsgər,
Vadırmı belə şəxsədə vicdan, ağa Şeypur!
Fikr eylə, düşün, tap mənə dərman, ağa Şeypur!

Dutdum yaxasın, söylədim ay molla filani,
İnsafmı ki, əsgər verəsən böylə cəvani?
Əsgərligə yaz bir kasıb oğlun çıxı canı,
Vallah dutaram, yırtaram əgnində əbanı,
Az qaldı düzəldim yekə meydan, ağa Şeypur!
Fikr eylə, düşün, tap mənə dərman, ağa Şeypur!

Əsgər olub oğlum, bunu mən etmirəm inkar,
Bir şişka taxıb, yaxşı çuxa, qırmızı şalvar,
Amma o zaman məskəni vəçerdi, ya bulvar,
Vardı nə ölüm onda, nə düşmən, nə də ağyar,
Hər gün qazanır, hər gecə şantan, ağa Şeypur!
Fikr eylə, düşün, bul mənə dərman, ağa Şeypur!

İmdi daha yox qırmızı şalvar, nə də şantan,
Var bircə tufəng, güllə yağır əsgərə hər an,
Bir böylə oda öz xələfin sövq edər insan?!
Oğlum olub əvvəlki işindən də peşiman,
Yetmiş hələ gizlənməgə biiman, ağa Şeypur!
Çox da işi uydurmuşam asan, ağa Şeypur!
Əmma ki, paxıldır bizim insan, ağa Şeypur!
Çox qorxuram dolsun danos hər yan, ağa Şeypur!
Fikr eylə, düşün, tap mənə dərman, ağa Şeypur!

***

Göyə çıxdı

***

Axırda dünən səhnədə Sənan göyə çıxdı,
Talan olunub din ilə iman, göyə çıxdı.

Meraca qədəm qoydu Xumar ilə bərabər,
Birləşdi o dəm can ilə canan, göyə çıxdı.

Gördüm neçəsin zalda gedən dəmdə özündən,
Bir dəstə "cayıl", gözləri giryan göyə çıxdı.

Məclisdə yaxarkən evini Şeyx Kəbirin,
"Qalyorka" da bir dəstə müsəlman göyə çıxdı.

Saldıqda xaçı boynuna ol şeyxi-müqəddəs,
Dal cərgədə çarşafli Tükəzban göyə çıxdı.

Dərd anbarı Sənan - Şərifzadə uçarkən,
Düşdü zala "nırçılı" və Əfqan göyə çıxdı.

Verdikə xodu ləhcəyi-davuduna "Bülbül",
Qaçdı yuxusu, Kəlbə Miraslan göyə çıxdı.

Güldürdü doyunca barı məxluqu "Şaraplı",
Bir dəstə çocuq, xeyli xuraman göyə çıxdı.

Meraci-Nəbinin özüm əfsanə sanırkən,
Bildim bu tamaşada ki hardan göyə çıxdı.

Gər səhnədə Sənan göyə çıxdıysa, yəqinən
Düzdür deyilir təxti- Süleyman göyə çıxdı.

***

Viveskalarımız

***

Viveskayı türkcə yaz,
Latınca yaz, rusca yaz.
Verildi prikaz,
Yaz dedilər, yaz!
Tapıldı rəngsaz,
Verildi pul az,
Yaz dedilər yaz!
İndi buyur, lövhəyə bax,
Sözlərin hamısı dalqabaq:
"Parçaçı" olmuş "paçaçı",

"Bəzzaz" olub "baz".
Yaz dedilər yaz!
"Baqqalı" yazdı "saqqal",
"Baksayuz"u "bakmayuz";
"Azsayuz" oldu "Azsatuz",
Maşın satan "maz",
Yaz dedilər yaz!

***

Özünü gözlə

***

Aktyor düzgün keçinsə, iddialar fok gedər,
Səhnə qalsa qalmağalsız, bu balalar fok gedər!

Olmasın səksən blok, doxsan dolanbac, yüz oyun;
İşdən iş çıxmaz ki, öyrən gəl, geyin, oyna, soyun;
Hər kəs uğraşsın iş ilə, qurd ilə gəzsin qoyun;
Onda böhtanlar, yalanlar, iftiralər, fok gedər!

Keçdi yay, gəldi payız, canlar qurtardı qorxudan;
Bir xəbər vardır, ayrılmış hamsı guya uyqudan;
Bizə ancaq olmasa hərdən bir az cəncəl-filan,
Onda parlaq başlayış, lax intahalar fok gedər!

Əlli ildən qalma şeylər, hamsının süd əzbəri;
Eylədikcə el tərəqqi, aktyor həslər geri.
El gələr, yox çarəsi, səs salma, xamdır müştəri;
Kamil olsa aktyor, boş iddialar fok gedər!

Kim ki, yüksəkdən danışdı, səhnənin Allahıdır;
Qəhrəmandır, baş premyerdir, ümumun şahıdır.
Müxtəsər, hər kəs bu gün gəlsə, sabah bir dahidir;
Bilsə hər kəs qiymətin, bu iştahalar fok gedər!

Çal təbil, təbbal, mövsim gəldi, is səhmanlanır;
Düz üç aydır aktyor qüsl eyləyir, dərmanlanır;
Bəlkə bu mövsim dönər iş, səhnə bir az canlanır,
Yoxsa xahişlər, ricalar, ilticalar fok gedər!

***

Tap görək

***

Bir küçəm var buxartana
Qələndər-a-qələndər!
İşçi yaşar buxartana,
Qələndər-a-qələndər!

Şalmanı var buxartana,
Qələndər-a-qələndər!
Lampası var buxartana,
Qələndər-a-qələndər

Çolma-çocuq bir sürü,
Məktəbə getməz biri.
Yaxında yox məktəbi,
Burda başlanır şəbi.
Məktəb üçün müxtəsər
Əlli palan yol gedər.
Yol da nə yol, beyləsin
Heç analar görməsin!
Yayda tozu ətəkdən,
Qələndər-a-qələndər!
Qışda çamur göbəkdən,
Qələndər-a-qələndər!

Keçən keçir yıxılır,
Əl-ayağı burxulur.
Yağış yağa, çocuq qız
Yol gedəməz lodkasız.
Günüz kim evdən çıxa,
Batar yolda palçığa.
Baxırsan altdan dağa,
Lehmə çıxıb qurşağa.
Nə at keçər, nə fayton,
Qələndər-a-qələndər!
Yol gedəcəksən soyun,
Qələndər-a-qələndər!

Xəstəxana tapılmaz,
Xəstəyə çarə olmaz.
Naxoşların başına kül,
Qış gəlmədən uzan öl.
Həkimçin pul day yoxdur,

Gəlməyə yol da yoxdur,
Yaxşı olan çağı yox,
Bağçası yox, bağı yox.
Hey ara, axtar hanı
Baksayuzun dükanı.
Üst tərəfi zibillik,
Qələndər-a-qələndər!
Zibil beş-altıillik,
Qələndər-a-qələndər!

Hərdəm yada salınır,
Vergi, naloq alınır.
Hər ay başı dübbədüz
On beş, otuz, əlli, yüz.
Özgə zaman kim bilir,
Ordakı var ya ölür.
Keşik pulu verirsən,
Qələndər-a-qələndər!
Bir köpəkdir, bir də sən,
Qələndər-a-qələndər!

Günüz milis tapılmaz,
Gecə keşikçi olmaz.
Oğru çalır fışqırıq,
Var hünərin bayıra çıx.
Səslər gəlir biqərar,
Qələndər-a-qələndər!
Dad məni tutdular,
Qələndər-a-qələndər!

Əhali çox, yer geniş,
Məsələ qaldır geniş,
Dayoş "kommunxoz" (davay),
Çək yuxarı tramvay.
Düzəlsə bunlar əgər
Rahat olar işçilər.
İndilik olsun təki
Bir döşəmə, bir səki.
Bircə ayaq bassalar,
Gəlib qulaq assalar,
İşçilər eylər haray:
Qələndər-a-qələndər!
Quqquluqu mostavay,
Qələndər-a-qələndər!

Bir küçəm var buxartana,
Qələndər-a-qələndər!
İşçi yaşar buxartana,
Qələndər-a-qələndər!
Fayda görür buxartana
Qələndər-a-qələndər!

Üstü sənin, altı mənim, tap görək!
- 4-cü Tazapir dalanı.
- Yalan, yalan, yalan, yalan
- O da belədir, yox ki, bunun yalanı.
- Yalan, yalan, ver Tazapir dalanına.
- Bu küçə Dağlı məhəlləsi.
- Yalan, yalan, ver dediyin məhəlləyə.
- O da belədir, yox ki, bunun yalanı.
- Yalan, yalan, ver dediyin məhəlləyə.
- Poçtovının kəlləsi.
- Yalan, yalan, yalan, yalan.
- O da belədir, yox ki, bunun yalanı
- Vergilən Poçtovıya.
- Böyük Salyan küçəsi.
- Yalan, yalan, yalan yalan.
Tapmışam.

***

Şahnamə və yaxud Qacarnamə

***

Ərrəhman... əlləməl-Quran,
Xələqəl-insan... əlləmähül-bəyan.
İndi ki, böylə oldu, sən də dayan,
Söyləyim mən də bir kiçik dastan,
Bəlli olsun, sonunda yaxşı, yaman.
Qatışib çünki cin-vəl insan,
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

Vardı məşriq zəmində bir İran,
Bir cədəlgah idi o xeyli zaman.
Hər yerindən duran taxıb tacı,
Keçirib kef içində bir dövrən.
Taxtına əyləşirdi peydərpey
Hər səhər kim oyansa tez yuxudan.
Bir zaman hökmranlıq etmişdir
Əlli Sasaniyan, beş-altı kəyan.

Sonra Əfşarilər, nələr, kimlər,
Müxtəsər, dalbadal filan-filan,
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

Hərəsi xalqa bir qapaz salmış,
Şillə, yumruq, ağac, təpik, şalman.
Neyləsin binəva, bacardığı bu,
Edər ancaq bacardığın bacaran.
Çoxu insafən iş də görmüşdür,
Axıdıb məmləkətdə bir çox qan.
Eyləmiş keyfə-mayəşasi üçün
Neçə min xalqı bir heçə qurban.
Əmr edib sonra bir qotur molla
Oxusun hamısına şəriqli azan,
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

İxtiraətə meyl edənlər var,
Bu cəhətdən də boş deyil İran.
Hazırlatdırıb bir qədər lüleyin,
Etdirib valideyninə ehsan.
Hələ bundan da yaxşı şeylər var:
Nargilə, hoqqa, cürbəcür qəlyan.
Ən nəhayət də, son nəticə budur:
Halqa bir yük və bir gözəl palan.
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

Gəldi növbət, yetişdi Qacara,
Dedilər hər nə varsa, yerdə qalan,
Ölkəni sardi elməmaliklər,
Dövlələr, bir yığın başında nişan.
Hər ağacdən göyərdi yüz seyid,
Hər kol altında əlli mərsiyəxan.
Molladır hey çıxır deşiklərdən,
Başlarında bütün qalaylı qazan.
Hər çuxurda beş-altı şahzadə,
Hər samanlıqda bir yığın yekə xan.
Müxtəsər, ölkədə çayırtkə kimi
Hər addımda nişanlı bir xuliqan.
İşi yoğunlaşdı, indi sən söylə:
Nə çəkir rəncbər, yazıq dehqan?
Hayana üz çevirsə, bir qamçı;
Hayana üz çevirsə, ərrəhman.
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

Məmləkət oldu bir hərəmxanə,
Harda vardırsa bir məhi-taban,

Seçdilər birbəbir noxudvari,
Tənbəlitlər çatıldı sanki saman.
Qız, gəlin, dul bu tənbəlitlərdə,
Marşrut bəllidir: Saray - Tehran.
Gecə-gündüz, günorta, şam, axşam
Oynayır qız, gəlin, çalır balaban.
Bir zaman şah bununla əyləndi,
Sonra bir gün yazıldı bir fərman.
Hər nə var topladı ağır, yüngül,
Hər nə etmişdi xəlqdən talan,
Doldurub hamısını cibişdanə,
İstiqamət: Paris - Firəngistan.
Cib nə cib, hər biri beş-on batman,
Hər nə qalmışdı yerdə yaxşı, yaman
Ləlü yaqut, lələvü mərcan.
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

Bunu kim bilməyir, Paris, nə Paris?
Nə sayaq ölkədir Firəngistan?
Açdı şah öz başın, soxuldu işə,
Dalbadal oçertdə mamlı-matan.
Gecə-gündüz canan çəkən, oxuyan,
Qalmaq bir kababçı, bir şantan.
Hansı rəqqasə bərk atır ayağın,
Ona dərhal bir bu boyda nişan.
Müxtəsər, hər yanında bir dilbər,
Fil-behişt ilə-hürü-vəlqilman,
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

Bu sayaq ilə keçdi xeyli zaman,
Eyşi-işrət Parisdə qurşaqdan.
Tökülür pul, saman kimi yayılır,
Buna beş, o birinə otuz, doxsan.
Hansı cib tab edər bu verhaverə,
İstər olsun dəniz və ya ümman?
Bir də şah saldı öz əlin cibinə,
Gördü bomboş, nə qaş, nə daş, nə filan,
Nə əba var, nə don, qalıb üryan,
Vur tut əynində bir yamaqlı tuman.
Axtarıb tapdı bir ucuzca duxan,
Vurdu bir rumka nisyə, çıxdı piyan.
Gəldi, mənzildə tapdı bir qəlyan,
Azacıq fikrə getdi, tapdı haman,
Dedi: "Ey sərsəm, ölməmiş İran,
Uçdu hamam, yerindədir gülxan.

Satıram hər nə var iş olsa yaman,
Olmasın qoy İranda bir Həmədan.
Kəndlilər işləyir dalında palan".
Yazdı adres firəngcə doğru, yalan.
Teleqram - Dan le-Pers, an Tehran;
"Gəlirəm, ey əhaliyi-İran!
Gör qalıbsa iranlılarda tuman,
Köhnə pəncək, cilitgədən-zaddan,
Göndərin, çünki qalmışam üryan.
Çıxa bilməm, tumançağam, qarıdan.
Çünki vardır yanımda xeyli zənan.
Hamı dilbər baxışlı mamlı-matan.
Göndərin pəşivaza təxti-rəvan,
Qarşı çıxsın böyük, kiçik əyan.
Yoxsa İrani eylərəm viran".
Hər görən söyləyir ki: Ey İran,
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

Bu xəbər çün yayıldı hər tərəfə,
İşi öyrəndi rəncbər, dehqan.
Dedilər: "Şaha verməyin zəhmət".
Qopdu hər yerdə bir böyük həyəcan.
İlk əvvəl saldı səs Azərbaycan.
Millət aldı ələ qılınc, qalxan.
Dedi: "İranda qalmayıbdı tuman,
Deyil İran da gördüyün İran.
Yaxşısı, qal Parisdə, aç şantan.
Bu da xanlar, bu da axund, molla,
Hara istərsən al apar, tulla!
Al bu şahzadə, bu hərəmxana,
Bir də artıq qarışma İrana".
Gördü əhvalı bəzmi məbusan
Nəsli qacarə yazdı bir fərman.
Oxudu altı-yeddi cüz Quran,
Bircə yasin, beş altı ərrəhman;
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

Qurdu iranlılar böyük məclis,
Verdilər şah üçün gözəl ehsan.
Hər nə var künc-bucaqda şahzadə
Yığdılar xeyli taxçadan-bacadan,
Bəzisi tazə, bəzisi nimdaşt,
Hər nə qacarı varsa əldə olan.
Dedilər: "Fatehə Məssələvat!..

Həm İraqa, həmən çerez Həmədan,
Fəbiyyəyi alayi rəbbiküma tükəzziban.

***

Allahu-ələm

***

Olmuşdur İran,
Qaynar bir qazan.
Nədir qaynaşan?
Allahu-ələm.

Toplandı millət,
Göstərdi qeyrət,
Bir səslə yazdı:
Qacara lənət!

Çıxmışdır əlan
Sırtıq bir oğlan.
Adı İrza xan,
Yaxşıdır, yaman?
Allahu-ələm.

İşə girişmiş,
Görmüş bir iş-miş,
Əlində var şiş,
Qələmdir, qəmiş?
Allahu-ələm.

İmdi səhərlər,
Verir şəhərlər
Bəzi xəbərlər,
Düzdür, ya böhtan,
Doğrudur, yalan?
Allahu-ələm.

Eyləyir çəm-xəm,
İşləri mübhəm
Əlində var kəm,
İçində bilməm
Zəhərdir, məlhəm
Allahu-ələm.

Deyəndə şahsan,

Batır sükuta.
Deyəndə xansan,
Bir özgə buta.
Nədir bu insan?
Vəzirdir, sultan?
Kəndlidir, ya xan?
Allahu-aləm.

Keçmiş bəlli,
Gözəl əməlli,
Əsli nə cürdür?!
Çətindir həlli.
Son söz onundur,
"Fəl"i, ya "dü"i.
Sabahçün əlan
Bilməyir İran,
Mirzə İrza xan
Dostdur, ya düşman?
Allahu-aləm.

Bu bir oyundur,
İranda şahmat.
Top hələ qalmış.
Tünd yeriyr at.
"Mat" olacaq "şah"?
"Şah" olacaq "mat"?
Xalqa bu pünhan
Allahu-aləm.

Yaxşı deyən var,
Yaman deyən var,
Başla deyən var,
Dayan deyən var.
O yanda bir tac,
Bu yanda dehqan,
Bundandır, ondan?
Allahu-aləm.

***

Məqsəd nədir

***

İrzaxan, anlat, sükutundan nədir son məqsədin?
Aç nəhayət kartımını, göstər bizə "nəqş"in, "bəd"in.

Dörd yanında söylə bir İranda "ali həzrətin"
"Xəlvəti min tor qurulmaqdan" görüm məqsəd nədir?

Biz yorulduq söyləməkdən, sən "sükuf'dan doymadın.
"Saxladın quyruqda" "gön qaldı", dayandın, "soymadın".
Gər özün "zahir" özünçün "şah" deyə ad qoymadın,
Gizli bu "vişlər burulmaqdan" görüm məqsəd nədir?

"Şah" deyə dünyalara car çəkdi "dostun" Avropa.
Səs salıb İranda da min mürtəce ağbaş supa.
Sən əgər razı deyilsən "toy" ola, həşrin qopa,
Bəs bu "dəf-dunbul" vurulmaqdan görüm məqsəd nədir?

"Yaxşılıq" umduq, "yamanlıq" səndən etdik iddia,
Fal dedin, açdıq, noxud saydıq, nə istərsən daha?
Hər şeyin var bundamı hər işdə var bir intiha;
İstəyirsən söyləyək "mocib sükutəş bər rza",
Yoxsa bu "dinməz" durulmaqdan görüm məqsəd nədir?

Zurna var, dunbul desən var, yoxdur ancaq bir "dəm" in,
Məqsədin şahlıqsa, qıncınma, nə lazım "çəm-xəm" in.
Hər tərəfdə bir "açar" beynində bir çox "sərsəm" in
Gırmağunvari "qorulmaqdan" görüm məqsəd nədir?

Millətə elani-hərb etməkmi fikrin ya deyil?
Söylə! "Millət! İş budur istərsən ağla ya da gül!
Bir görək manqalda bir "şey" vardır; oddur, ya da kül,
Gah kül olmaq, gah qor olmaqdan görüm məqsəd nədir?

Yoxsa fikrindir götürmək "oğru Nadir"dən hesab?
Gün keçib, dövrən dəyişmiş, yaxşı bax, alicənab!
Görməyirsən partlayır hər ölkədə bir inqilab?
Ya həqiqətçin kor olmaqdan görüm məqsəd nədir?

Nabələd zad da deyilsən, şükrilillah "ali"sən,
Türkiyə, Çin, Şam, Mərakeş, hər xəbərdən halisən.
Hər "nə" olsan ol, "minəmməzsən" daha hammalı sən,
Boş çalışmaqdan, yorulmaqdan görüm məqsəd nədir?

***

Parisdən-Tehrana

***

"İrzaxan", sən məşədi, mən Hacıyam,
Sən elin qəmçisi, mən qırmacıyam.
Sən bir az "çəp" yürüyən,
Mən də bir az qıyqacıyam.
İkimiz bir ağacın meyvəsiyik,
Nədəndir sən şirinsən, mən acıyam?

Gəl bir az əyri otur, düz danışaq:
Şah sən ol ya "mən" olum varmı marağ?
Söz gedir təxt ilə tac üstə, qoçaq.
Sən bu təxtin susuzu, mən acıyam.
İkimiz bir ağacın meyvəsiyik,
Nədəndir sən şirinsən, mən acıyam?

Millətin tovladı şeytan başını,
Şahlığın atdı dibindən daşını;
Sən qurursan yenidən bu "maşını".
Təxt üçün sən anasan, mən bacıyam,
İkimiz bir ağacın meyvəsiyik,
Nədəndir sən şirinsən, mən acıyam?

Deməli, xalq əməyi getdi hədə;
Yenə də köhnə "karet", əski yəhər;
Yenə də şəşəələr, dəbdəbələr.
Şahlığın sən qazanı, mən sacıyam,
İkimiz bir ağacın meyvəsiyik,
Nədəndir sən şirinsən, mən acıyam?

Yenə də əski "saray" əskicə "dam".
Yenə bir şəxsə baxar məclisi-am.
Yenə də əskicə tas, əski hamam.
Yenə bəs mən "qalısan", mən "qaçıyam",
İkimiz bir ağacın meyvəsiyik,
Nədəndir sən şirinsən, mən acıyam?

Mən yenə getmiş idim eldən uzaqdı səbətım,
El yenə dərdyarı görməzdi uzaqdan sifətim,
Sən durubsan başiüstə göz "açammaz ki yetim".
Sən görüm yaxşı müsəlman tacı, mən Rum tacişam;
İkimiz bir ağacın meyvəsiyik,
Nədəndir sən şirinsən, mən acıyam?

Burda var bir neçə sultan edəcək təbirim,
Çox ucuz düşməyəcəkdir sənə bu təhqirim,
Bu da işdir! "Sən açıl, mən vururam zəncirimi?"

"Yaxşı"dır şahlıq əgər, bəs nə imiş təqsirim?
Sən saray sahibi, mən bir quruşun möhtacıyam.
İkimiz bir ağacın meyvəsiyik,
Nədəndir sən şirinsən, mən acıyam?

Yığışdır buraya bir neçə nimdaşt sultan,
Yox bu millətdə vəfa, sən də olarsan peşman.
Mən "avansom" burada sazlamışam bir qəlyan,
Gələcəksən bilirəm sən də bu dönməz yoldan.
Para göndər, sənə də burda "bi dükkən açıyam".
İkimiz bir ağacın meyvəsiyik,
Nədəndir sən şirinsən, mən acıyam?

***

Tehrandan-Parisə

***

Kaç yıl oldu, mən sənin babində növbət bəklədim,
Sən şərab içdin, a zalım, mənsə şərbət bəklədim.

Xələti şahiyi izzü iftixarimlə geyib,
Təxtini aldım əlindən şahi-İranım deyib.
Sanma zülm etdim sənə, mən tacını qəsb edib
Bunca bil səndən, a zalım, mən məhəbbət bəklədim,
Sən inayət qılmadın, bihudə şərbət bəklədim.

Heç maraq etmə, acıqlanma, bu dünyadır behi;
Qalmaz əlbəttə mənə Tehran və Tabriz, Rəşt və Rey.
Görmə çox başımda dursa zibü zinətlə bu şey.
Mən sənin İrani-viranində türbət bəklədim,
Sən şərab içdin, a zalım, mənsə şərbət bəklədim.

Bir kəsə verməz aman, eyvah, bu çərxi-bivəfa,
Hurilərlə sarmaşib sən bəxtiyar ol daima.
Mən də İran içrə geysəm çoxmu bir süslü əba
Çünki tacü təxt üçün çox oldu qürbət bəklədim,
Sən şərab içdin, a zalım, mənsə şərbət bəklədim.

***

Gözün aydın

***

"Mus-Mus!" deyə, axır Rza xan Mustafalaşdı,
Gizlin bəzənib çıxdı üzə, maskasın açdı;
"Hürriyyət"-i-İran deyərək, tacə yanaşdı,
El: "şahlığı yıx", - söylədi; amma ki, o çaşdı,
Dırmaşdı sənin təxtinə, İran, gözü aydın!

Toplandı nümayəndələrin məclisi-amə,
Sən başladığın işləri çatdırdı təməmə,
Möhtacmış İran on üçüncü bir imamə,
Qoydu yenə də köhnə tası köhnə hamamə,
Fırlandı yenə köhnə dəyirman, gözün aydın!
Əvvəldə dedim mən sizə bunlar bir oyundur,
İşlər düzəlib getdi, çal, iranlı, toyundur.
Məclis dedi: el bir sürü sağmalca qoyundur,
Qalmış, deyəsən, bir neçə şalvar, di soyundur.
Lazım deyil iranlıya yorğan, gözün aydın!

Ded-ded-de-demokrat de dedik, çıxdı şaşa şah,
Əsrin dili gəlməz buna, yıxsın evin Allah!
Əhsən Rza xan, "mersi" təşəkkür, bərəkallah!
Dünya gülüyor sən də gül, iranlı, de hah-hah.
Boş qalmadı axır qoca Tehran, gözün aydın!

Keçmiş Rza "xan", layla çal iranlıya, de "yat"
İranda demişdim sənə oynanmada şahmat;
Var səndə piyadə düzülüb qarşıya top, at.
Sən "şah" dedin İranda, saqın söyləməsin "mat",
Olmazsan əgər sonda peşiman, gözün aydın!

Hər il deyəsən Avropaya borcludur İran,
Bir köhnə İran şahı və bir nargilə qəlyan.
Bore verməyə tapdın, qoca İran, yenə imkan.
Bir xan yetişib dadə, yazıq, tutdu qolundan,
Etdi sənə hər müşkülü asan, gözün aydın!

Toplandı nümayəndələrin məclisə doldu,
Tapdı sənə insafilə dərman, gözün aydın!
Boş qalmadı təxtin bir igid çıxdı bu yandan,
Dırmaşdı sənin təxtinə İran, gözün aydın!

***

Truppa deyir

***

Qoy törənsin min cürə yersiz rəzalət səhnədə,
Eylərik zira bununla biz ticarət səhnədə.

İstirahət sevmərik, meyl etmərik camə, meyə,
Canfədayıq hər zamanda incə sənətlər deyə.
Səhnə gər bazara dönsə, həm pyes həlmaşiyə
Qəm deyil, artar yenə elmi-məharət səhnədə.
Eylərik zira bununla biz ticarət səhnədə.

Vermişik xalturaya dil aşıqi-şeyda kibi,
Olmasa xaltura gər bir kimsənin dolmaz cibi.
Şükr kim, hər kəs bilir, xalturanın yoxdur dibi.
Bir bizə məxsusdur böylə məharət səhnədə,
Eylərik zira bununla biz ticarət səhnədə.

İncəsənət yurdunun hər yerdə ağsaqqalıyq,
Hər bir işdə qadirik, biz səhnənin baqqalıyq,
Hər cürə təğyir və təbdil eylərik, əl malıyq.
Hazırq göstərməyə bir yox şücaət səhnədə,
Eylərik zira bununla biz ticarət səhnədə.

***